

Výchova dětí v LGBT komunitě

Bakalářská práce

Studijní program:

B7506 Speciální pedagogika

Studijní obor:

Speciální pedagogika pro vychovatele

Autor práce:

Marie Jarábková

Vedoucí práce:

Mgr. Robert Trebicki, MBA

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Zadání bakalářské práce

Výchova dětí v LGBT komunitě

Jméno a příjmení: **Marie Jarábková**
Osobní číslo: P18000216
Studijní program: B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele
Zadávající katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky
Akademický rok: **2019/2020**

Zásady pro vypracování:

Cíl bakalářské práce: Zjistit postoj společnosti na výchovu dětí LGBT komunitou.
Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava výzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.
Metody: dotazování
Při zpracování bakalářské práce budu postupovat v souladu s pokyny vedoucího práce.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., 1992. Třetí pohlaví. 1. vyd. Praha: Scientia Medica. ISBN 80-85526-03-4.
- JANOŠOVÁ, P., 2000. Homosexualita v názorech současné společnosti. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-954-5.
- JEDLIČKA, R., 2017. Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0096-5.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2009. Pedagogický slovník. 6. aktual. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.
- PUTNA, M., C., a kol., 2011. Homosexualita v dějinách české kultury. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2000-0.
- SLOBODA, Z., 2016. Dospívání, rodičovství a (homo) sexualita. Praha: Pasparta. ISBN 978-80-88163-09-1.
- ŠULOVÁ, L., 2010. Raný psychický vývoj dítěte. 2. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1820-3.

Vedoucí práce:

Mgr. Robert Trebicki, MBA
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání práce:

2. dubna 2020

Předpokládaný termín odevzdání:

30. dubna 2021

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Zuzana Palounková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 2. dubna 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

26. června 2021

Marie Jarábková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Robertu Trebickému, MBA za jeho jasné vedení a provázení po celou dobu tvorby práce, cenné rady, vstřícný přístup a čas, který mi věnoval v procesu tvorby bakalářské práce. Poděkování také patří všem respondentům za poskytnutí hodnotných informací. V neposlední řadě děkuji všem svým nejbližším za intenzivní podporu a trpělivost po celou dobu studia.

Marie Jarábková

Název bakalářské práce: Výchova dětí v LGBT komunitě

Jméno a příjmení autora: Marie Jarábková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2020/2021

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Robert Trebicki, MBA

Anotace

Bakalářská práce se věnuje výchově dětí v LGBT komunitě. Dále se zabývá fenoménem homosexuality, výchovou jedince se zřetelem na rodinu homoparentální. Domníváme se, že homoparentalita se stává stále aktuálnější, a ne příliš dobře prozkoumaným fenoménem. Cílem bakalářské práce je zjistit postoj majoritní společnosti na výchovu dětí v LGBT komunitě. V bakalářské práci zjišťujeme, jak majoritní společnost vnímá možnou stigmatizaci jedince vychovávaného v homoparentální rodině, absenci vzorové role a zda má tato výchova vliv na sexuální orientaci dítěte. V úvodní části bakalářské práce jsou popsána teoretická východiska. Definujeme pojem rodina, zabýváme se jejími funkcemi a možnými podobami rodiny a rodinného soužití. Dále se v teoretické části věnujeme výchově a jejím jednotlivým složkám. Poukazujeme také na důležitost výchovy pro rozvoj osobnosti jedince. Ve třetí kapitole teoretické části hovoříme o vymezení pojmu LGBT a stručné historii LGBT. Popisujeme jednotlivé sexuální orientace, které se vyskytují v samotném označení LGBT a blíže specifikujeme pojmy – homosexuální chování a homosexualita. V následné čtvrté kapitole věnujeme pozornost možným cestám k rodičovství jedinců patřících do LGBT komunity. V závěru teoretické části práce je ústředním tématem dítě, které je vychováváno v homoparentální rodině. V empirické části bakalářské práce budou popsány použité metody průzkumu a zkoumaný vzorek. Dále přiblížíme samotný průběh průzkumu, ve kterém jsme aplikovali kvantitativní výzkumný postup. Pro samotné průzkumné šetření jsme použili metodu dotazníku. Veškerá zjištěná data a jejich interpretace obsahuje jedenáctá kapitola bakalářské práce. Následuje shrnutí výsledků průzkumu, zodpovězení výzkumných otázek, závěrečné shrnutí bakalářské práce a vymezení navrhovaných opatření.

Klíčová slova: LGBT, rodina, rodičovství, homoparentalita, homosexualita, výchova

Title of the bachelor thesis: Children Upbringing in LGBT Community

Author: Marie Jarábková

Academic year of the bachelor thesis submission: 2020/2021

Supervisor: Mgr. Robert Trebicki, MBA

Annotation

The bachelor's thesis is devoted to raising children in the LGBT community. It also deals with the phenomenon of homosexuality, the upbringing of an individual with regard to the homoparental family. We believe that homoparentality is becoming an increasingly topical and not very well-researched phenomenon. The aim of the bachelor's thesis is to find out the attitude of the majority society to raising children in the LGBT community. In the bachelor's thesis, we find out how the majority society perceives the possible stigmatization of an individual reared in a homoparental family, the absence of a role model role, and whether this upbringing affects the sexual orientation of the child. The introductory part of the bachelor's thesis describes theoretical starting points. We define the concept of family, we deal with its functions and possible forms of family and family coexistence. Furthermore, in the theoretical part we focus on education and its individual components. We also point out the importance of education for the development of an individual's personality. In the third chapter of the theoretical part, we talk about defining the concept of LGBT and a brief history of LGBT. We describe the individual sexual orientations that occur in the LGBT label itself and specify more closely the terms – homosexual behavior and homosexuality. In the following fourth chapter, we pay attention to possible pathways to parenting individuals belonging to the LGBT community. At the end of the theoretical part of the thesis, the central theme is a child who is raised in a homoparental family. The empirical part of the bachelor's thesis will describe the survey methods used and the sample to be surveyed. Next, we will describe the course of the survey itself, in which we applied a quantitative research procedure. We used the questionnaire method for the exploratory investigation itself. All the data collected and their interpretation are contained in the eleventh chapter of the bachelor's thesis. The following is a summary of the survey results, the answer to research questions, a final summary of the bachelor's thesis and the definition of the proposed measures.

Key words: LGBT, family, parenthood, homoparentality, homosexuality, upbringing

Obsah

Seznam tabulek.....	9
Seznam grafů.....	9
Úvod.....	11
TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 Rodina.....	13
2 Výchova.....	17
3 Pojem LGBT komunita.....	23
4 LGBT komunita a naplnění rodičovství.....	28
5 Dítě v LGBT rodině.....	32
EMPIRICKÁ ČÁST.....	35
6 Cíl bakalářské práce.....	35
7 Výzkumné otázky.....	35
8 Použité metody.....	36
9 Samotný průběh průzkumu.....	37
9.1 Pilotní průzkum.....	37
9.2 Výsledky pilotního průzkumu.....	38
10 Popis respondentů.....	38
11 Interpretace výsledků dotazníkového šetření.....	39
12 Vyhodnocení výzkumných otázek.....	64
13 Navrhovaná opatření.....	66
Závěr.....	68
Seznam použitých zdrojů.....	70
Seznam příloh.....	73

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání (ženy/muži).....	41
Tabulka 2: Zastoupení mužů a žen patřících do LGBT komunity, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.....	43
Tabulka 3: Souhlasíte s možností uzavření manželství LGBT jedinců?	45
Tabulka 4: Souhlasíte s výchovou nezletilého dítěte v LGBT rodině?	47
Tabulka 5: LGBT rodina ve Vašem okolí, která vychovává nezletilé dítě.	50
Tabulka 6: Výchova v LGBT rodině – přijatelná varianta.	52
Tabulka 7: Výchova nezletilého v LGBT rodině = možné ovlivnění sexuální orientace?	54
Tabulka 8: Rozdílné reakce společnosti na homosexuální a heterosexuální páry.....	56
Tabulka 9: Možné stigma dítěte vychovávaného v homoparentální rodině.	58
Tabulka 10: Absence vzorové role při výchově dítěte homoparentální rodinou (s ohledem na osobní zkušenost respondentů s homoparentální rodinou).	63

Seznam grafů

Graf 1: Věk respondentů.	39
Graf 2: Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání respondentů.	40
Graf 3: Pohlaví respondentů.	42
Graf 4: Patříte do LGBT komunity?.....	43
Graf 5: Souhlasíte s možností manželství LGBT jedinců?	44
Graf 6: Souhlasíte s výchovou dětí v LGBT rodině?	46
Graf 7: Souhlas s výchovou dítěte v LGBT rodině – dle věku respondentů.....	48
Graf 8: Výskyt LGBT rodiny v respondentově okolí.....	49
Graf 9: Přijatelná varianta výchovy v LGBT rodině.	51
Graf 10: Ovlivnění sexuální orientace dítěte.....	53
Graf 11: Rozdílné reakce společnosti na homosexuální a heterosexuální páry.	55
Graf 12: Možné stigma dítěte vychovávaného v LGBT rodině.	57
Graf 13: Výčet nejčastějších odpovědí v důsledku možné stigmatizace dítěte vychovávaného v homoparentální rodině.	59
Graf 14: Možná stigmatizace vychovávaného jedince v LGBT rodině z pohledu respondentů s osobní zkušeností s LGBT rodinou.	60

Graf 15: Možná stigmatizace vychovávaného jedince v LGBT rodině z pohledu respondentů bez osobní zkušenosti s LGBT rodinou.....	61
Graf 16: Absence vzorové role.....	62

Úvod

Je žádoucí, aby stejnopohlavní páry měly právo adoptovat děti? Jaké možnosti nabízí současná situace v rámci rodičovských kompetencí homosexuálních párů a jak by se dítě po následné adopci vyvíjelo? V současné moderní společnosti a české literatuře se prozatím jedná o nedostatečně probádané téma, což neodpovídá tempu změn a vyvíjejícímu tlaku LGBT komunity, který v této oblasti narůstá. V naší společnosti je silně zakořeněna představa nukleární rodiny, jejíž podoba by měla být – matka, otec a dítě, nicméně narůstají počty dětí, které vyrůstají v homoparentálních rodinách, uvažuje se o zrovnoprávnění manželství LGBT jedinců (dosud možnost registrovaného partnerství se značně odlišnými právy a povinnostmi oproti manželství heterosexuálních párů), či o umožnění adopce dětí pro gay a lesbické páry. V současné době neexistuje politická ani společenská shoda na tom, zdali bychom v ČR měli zrovnoprávnit heterosexuální a homosexuální partnerství v manželství a při osvojení dětí. Autorka bakalářské práce se domnívá, že téma LGBT komunity a homoparentality se v současnosti dostává do popředí a jedná se o velmi diskutovanou oblast, která si žádá vyšší odbornou pozornost.

Cílem bakalářské práce je zjistit postoj majoritní společnosti na výchovu dětí v LGBT komunitě. Dále zjišťujeme, jak se společnost staví k možné stigmatizaci jedince vychovávaného v homoparentální rodině, absenci vzorové role a zda má tato výchova vliv na sexuální orientaci dítěte.

Pro vlastní průzkum byly stanoveny následné výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Projeví se větší tolerance s výchovou nezletilých dětí LGBT rodinou u heterosexuálních respondentů mladších 35 let než u heterosexuálních respondentů starších 56 let?

Výzkumná otázka č. 2: Budou respondenti s osobní zkušeností s LGBT rodinou vychovávající nezletilé dítě spíše vnímat tuto výchovu jako plnohodnotnou a nestigmatizující oproti respondentům bez této osobní zkušenosti?

V první kapitole teoretické části bakalářské práce je vysvětlen a definován pojem rodina. Dále se zabýváme funkcemi a možnými podobami rodiny a rodinného soužití. Druhá kapitola je věnována výchově a jejím jednotlivým složkám. Poukazuje také na důležitost výchovy pro rozvoj osobnosti jedince. Další v pořadí třetí kapitola teoretické části pojednává

o vymezení pojmu LGBT a stručné historii LGBT. Jsou zde popsány jednotlivé sexuální orientace, které se vyskytují v samotném označení LGBT a blíže specifikované pojmy – homosexuální chování a homosexualita. Ve čtvrté kapitole budeme hovořit o možných cestách k rodičovství jedinců patřících do LGBT komunity. Jmenovitě se bude jednat o metody biologického rodičovství, individuální a společné adopce, právo adopce dítěte svého partnera či partnerky, pěstounské péče a asistované reprodukce. V závěru teoretické části bude ústředním tématem dítě, které je vychováváno v homoparentální rodině. Hovořit budeme o možné stigmatizaci dítěte, absence vzorových rolí ve stejnopohlavních rodinách a v neposlední řadě se zmíníme o možném vlivu na sexuální orientaci takto vychovávaného dítěte.

V empirické části práce budou popsány použité metody průzkumu a zkoumaný vzorek. Dále přiblížíme samotný průběh průzkumu, ve kterém jsme aplikovali kvantitativní výzkumný postup. Pro samotné průzkumné šetření jsme použili metodu dotazníku. Veškerá zjištěná data a jejich interpretace obsahuje jedenáctá kapitola bakalářské práce. Následuje shrnutí výsledků průzkumu, zodpovězení výzkumných otázek, závěrečné shrnutí bakalářské práce a vymezení navrhovaných opatření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Rodina

V první kapitole nesoucí název „Rodina“ bude vysvětlen a definován samotný pojem rodina. Dále pak její funkce a možné podoby rodiny a rodinného soužití.

Přadka in Celá, 2006, str. 68 definuje rodinu takto: „*Rodinu lze tedy označit jako přirozené prostředí, do něhož se člověk rodí, aniž si mohl vybrat jiné a přejímá to, co v něm je připraveno rodiči*“.

Definice tak důležitého a obsáhlého fenoménu jakým rodina bezpochyby je, naráží na obtíže z mnoha hledisek. Tyto obtíže s jednotným definováním vyplývají jednak ze složitosti a multikauzální podmíněnosti tohoto jevu, ale i ze zcela odlišného paradigmatu zkoumání v různých vědních disciplínách (sociologie, psychologie ad.). Nicméně ani z pohledu jednoho vědního oboru, jakým je psychologie, nelze dojít ke konzistentnímu názoru. Sociální psychologie má tendenci akcentovat význam rodiny jako socializačního faktoru, v níž hrají významnou roli dynamické a strukturální skupinové procesy („*Rodina je však velmi významnou sociální skupinou, její fungování je přirovnáváno vzhledem k významu k výrobnímu podniku nebo politické straně*“, Kelnarová a kol., 2010, s. 141). Oproti tomu, vývojová psychologie preferuje pojetí rodiny jako rozhodujícího činitele ontogeneze jedince. Psychoterapie vnímá rodinu, jako psychologický prostor, ve kterém se odehrávají nejhlubší a nejintimnější lidské vztahy. V přesnějším vymezení rodiny brání i velká variabilita jejich forem. Odhlédneme-li od mimoevropských forem rodinného soužití, můžeme ve společnosti pozorovat a evidovat formy rodinného žití, které jsou značně odlišné z hlediska generačního rozvrstvení, počtu osob, zaměstnanosti jednotlivých členů či z hlediska způsobu sdílení společné domácnosti (Mlčák 1999, s. 71 – 72).

Funkce rodiny

Pod tímto pojmem vyjadřujeme určitá očekávání vůči rodině jako sociálnímu subsystému a současně její potence ovlivňovat individuální rozvoj jejích členů i způsob jejich života. V průběhu vývoje lidstva se pojetí těchto funkcí rodiny mění v závislosti na sociálně-ekonomických, politických a kulturně-antropologických podmínkách. Za základní funkce současné rodiny považujeme níže uvedené funkce:

- **Biologicko-reprodukční** – tato funkce rodiny je chápána ve smyslu eticky i legislativně uznaného prostředí pro uspokojování sexuálních potřeb manželů a ve smyslu prostředí zajišťujícího reprodukci lidského potenciálu na úrovni společnosti či na úrovni samotné rodiny.
- **Ekonomicko-zabezpečovací** – tato funkce vyjadřuje podíl rodiny na společenském a ekonomickém životě. Rodina je také mikroekonomickou jednotkou, ve které se rozhoduje o způsobu získávání a využívání finančních prostředků i o podílu, který mají na těchto procesech jednotliví členové rodiny.
- **Socializačně-výchovné** – ve vyspělých společnostech má rodina hlavní odpovědnost za výchovu svých dětí. Je kodifikována také v etických a právních normách.
- **Emocionální** – rodina ovlivňuje citový vývoj jedince velmi významně a v podstatě nenahraditelně. Kladné citové pouto mezi sourozenci, k rodičům, k rodinným tradicím a hodnotám, k místu dětství a vyrůstání dítěte patří jednoznačně mezi velmi silné faktory zdravého vývoje dítěte, neboť naplňují mnoho základních lidských potřeb jedince.
- **Regenerační a relaxační** – tato funkce nabývá na významu, jelikož zaznamenáváme narůstající tlak na efektivitu práce rodičů v zaměstnání a zároveň jistý tlak na úspěch dětí ve škole. Rodina plní tuto funkci usiluje o vhodné a aktivní využití volného času nejlépe v rámci společných kulturních, sportovních nebo jiných zájmových aktivit a o harmonickou vyváženost pracovních a školních povinností.

Všechny výše uvedené funkce jsou vzájemně propojeny a jejich efektivní plnění příslušníky celé rodiny se podmiňuje (Malach 2004, s. 119 – 122).

Rodina by měla každému novému jedinci přinášet základní stavební kameny socializace, vychovávat a vzdělávat, předávat kulturní hodnoty, zvyky a tradice. Zprostředkovávat jedinci základní sociální začlenění a vybavit ho určitým sociálním statutem (Kelnarová a kol., 2010, s. 142).

Rodina a její možné podoby

- Dle počtu společně žijících generací rozlišujeme rodinu **základní** a **širší**.
- Dle kritéria podílu rodičů na výchově dítěte dělíme rodinu na **úplnou** a **neúplnou**.

- Dle společenské adekvátnosti výchovného působení na dítě může být rodina **funkční a dysfunkční**.
- Dle provázanosti, vyváženosti a komplexnosti naplňování všech funkcí dělíme rodinu na **integrovanou a dezintegrovanou**.
- Dle trvalosti příznaků fungování rodiny rozlišujeme rodiny **stabilní a nestabilní**.
- Dle faktu, zda se do ní jedinec narodil, nebo ji založil, rozdělujeme rodinu na **orientační a prokreační**.

a) **Základní rodina** – otec, matka a děti

b) **Širší rodina** – zahrnuje navíc prarodiče a ostatní příbuzné

c) **Úplná rodina** – zahrnutí všichni členové základní rodiny: otec, matka a děti

d) **Neúplná rodina** – chybí otec či matka

e) **Funkční rodina** – jak již z názvu vypovídá, tato rodina zajišťuje plnění všech základních funkcí rodiny

f) **Dysfunkční rodina** – neplní dobře nebo vůbec jednu nebo více základních funkcí rodiny

g) **Integrovaná rodina** – vyznačuje se dobrými vztahy mezi členy rodiny

h) **Dezintegrovaná rodina** – projevuje se nežádoucími rozpory zejména mezi rodiči, ale také mezi rodiči a dětmi

ch) **Stabilní rodina** – vykazuje kladné či záporné vlastnosti po dlouhé období

i) **Nestabilní rodina** – projevuje se značnými proměnami a výkyvy svých kvalit v kladném i záporném významu

K nejčastějším formám soužití řadíme **základní rodiny**, které jsou tvořeny manželkou, dětmi a manželem a **rodiny neúplné** s jedním z rodičů a dětmi. Postupně se ve společnosti zvyšuje i počet nesezdaných společně žijících párů (Malach 2004, s. 119 – 122).

Současná rodina

Nynější rodina a její samotná perspektiva jako klasické párové manželské rodiny bývá vnímána značně problematičtě. Současnou rodinu můžeme dle Možného in Prokešová, M., s. 98 charakterizovat těmito znaky:

- **Snížená stabilita rodiny** – daná vlivem vnějších činitelů, kterými jsou ekonomické, sociální a právní tlaky. Tyto vnější činitele mohou rodinu přivádět do náročných a stresových situací. Dále se uvádí markantní vliv některých z vnitřních činitelů, ze kterých uvedeme následné – volní vlastnosti partnerů, nízká psychická a sociální zralost partnerů při zakládání rodiny.
- **Demokratizace vztahů uvnitř rodiny** – postupná přeměna přísných patriarchálních vztahů v dřívějším systému rodiny v nové partnerské vztahy. Tendenci k demokratizaci vztahu rodič – děti, muž – žena odbouráváme formální bariéry, které často problematizovaly rozvoj členů rodiny, v současnosti však se sebou přináší nová a diametrálně rozdílná úskalí.
- **Prodloužením života dětí v rodině** – souvisí s prodlužující se dobou profesionalizace a s oddalováním sociální i biologické dospělosti. Dalším z vlivů, který se zasluhuje o prodloužení setrvání dětí v rodině, je náročnost emancipace mladého jedince od své orientační rodiny.
- **Klesající počet rodin** – v přepočtu na počet obyvatel pozorujeme klesající počet rodin a to nejen rodin úplných (Prokešová 2003, s. 98).

V současné rodině se mění nejen vzorce chování a dílčí strategie, ale také jejich hodnotový aspekt. Mění se i samotný koncept mateřství. Mateřství konkurují alternativní životní styly a role, proměňuje se hodnota dítěte a dochází ke změnám reprodukčních strategií. Významným faktorem, který přispěl k diverzifikaci forem rodinného soužití, je širší zpřístupnění a zdokonalení technologií asistované reprodukce. Tímto faktem se otevírá široké pole variant možného uspořádání rodiny a vztahů, které jsou založeny na různých kombinacích psychologických a biologických vazeb mezi jejími jednotlivými členy (Polášková 2009, s. 33).

Homoparentalita

Pojem homoparentalita označuje rodiny, ve kterých se vyskytují v rodičovských rolích osoby stejného pohlaví. Jedná se tedy o rodiny, které jsou tvořeny homosexuálním párem

a mají ve své péči děti, které mohou mít z předchozího heterosexuálního vztahu (manželství), v adopci, za svobodna či po asistované reprodukci (Sobotková 2007, s. 190).

Lesbické a gay rodiny jsou typickým případem, který ilustruje výše popsané trendy současné moderní rodiny. Problematika lesbických a gay rodin, tak představuje jeden z příkladů „rozostřování“ kontur tradičního rodinného uspořádání, soužití a fungování na straně jedné a současně podobným způsobem přetváří i dosavadní konceptualizace samotné homosexuality na straně druhé. Skrze rozhodnutí stát se rodinou a rodiči se jedinci LGBT komunity otevírají mnoha konvenčním hodnotám, které jsou svázány s tradičním pojetím rodiny. Jako příklad uvedeme proklamovanou nenahraditelnost mužských a ženských identifikačních vzorů (Polášková 2009, s. 34). Velká část dostupných zahraničních výzkumů popírá, že by vývoj jedince v rodinách homosexuálních partnerů, byl nějakým způsobem narušen či ohrožen. Ať už jde o samotnou sexuální orientaci dítěte, celkové psychické zdraví či o dopad zjištění, že jsou rodiče homosexuálové (Sobotková 2007, s. 196).

Někteří autoři hovoří o homoparentálních rodinách, jako o nově se objevující formě tzv. families of choice, tedy o rodinách výběru či volby. Tento koncept vnímá jako rodinu i taková soužití, která nejsou tradičně zakotvena ve formální a pokrevní příbuznosti, ale jsou založena na sdílených závazcích a přátelských vazbách. Giddens in Polášková 2009, s. 34 považuje tyto rodiny, které jsou tvořeny ze „zvolených“ členů za ztělesnění tzv. everyday experiments in living = experimentátoři na poli každodenního života. Experimentálnost v tomto případě spočívá v tvorbě vlastních pravidel a norem, tam kde nejsou aplikovatelné nebo dostupné zavedené sociální standardy (Polášková 2009, s. 34).

V první kapitole byl ústředním tématem pojem „rodina“. Tento společensky velmi důležitý a obsáhlý fenomén byl definován a následně popsán v různých podobách, ve kterých se vyskytuje. První kapitola se dále zabývá samotnými funkcemi rodiny, současnými proměnami rodiny a homoparentalitou. V kapitole níže se budeme věnovat pojmu výchova a jejími dílčími složkami.

2 Výchova

„Člověk se může stát člověkem jen pomocí výchovy. Není ničím, jen tím, čím ho výchova učiní.“ (Immanuel Kant).

Druhá kapitola se zabývá vysvětlením a definováním pojmu výchova. Vyjmenujeme a popíšeme jednotlivé složky výchovy a jejich důležitost pro rozvoj osobnosti jedince.

Výchova bývá definována velmi rozdílnými způsoby. Dle J. Deweye in Vorlíček 2000, str. 18 je výchova procesem sociálním. Je tedy procesem života jedince, nikoli přípravou pro budoucí život. Výchova, která se neuskutečňuje formami života, které stojí za to, aby byly žity pro sebe samotné, je téměř vždy ubohou náhražkou skutečné reality a směřuje k odumírání a živoření (Vorlíček 2000, s. 18). Pedagogický slovník definuje výchovu jako „*Proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.*“ Různorodá pojetí významu výchovy byla ovlivněna odlišnými koncepcemi pojetí člověka a sociokulturními podmínkami. Někteří z řad autorů vnímají výchovu jako plně řízený proces ovlivnění nehotového jedince institucí či pedagogem, který je naplněn snahou podřídít osobnost jedince normám společnosti. Jedná se například o autory G. A. Lindner, J. Leif. Jiní autoři zdůrazňují úlohu samotného vychovávaného jedince jako subjektu vlastního formování a akcentují podíl osobnosti na vlastním utváření (J. Dewey, J. J. Rousseau) (Vorlíček 2000, s. 18).

Z moderního hlediska je výchova převážně procesem cílevědomého a záměrného utváření a ovlivňování podmínek, které umožňují optimální rozvíjení každého jedince v souladu s jeho individuálními dispozicemi (Průcha a kol., 2009, s. 345). Můžeme také tvrdit, že výchova je závažná specificky lidská činnost, kterou lze efektivně uskutečňovat pouze tehdy, pokud jsou vytvořeny příznivé podmínky, ke kterým řadíme: upřímnost a opravdovost vychovatele, důvěra k vychovávanému jedinci (uznání jeho pocitů a respektování individuality), empatie s vychovávaným (Grecmanová a kol., 1998, s. 53). V obecném smyslu zahrnuje výchova péči o duševní a tělesný vývoj jedince, osvojení určitého počtu vědomostí, návyků a dovedností. Dbá také na rozvoj určitých dovedností a pracovních schopností, názorů na společnost, učí pravidel lidského soužití a mravnosti, které jsou žádoucí z hlediska potřeb společnosti na dané vývojové úrovni. Tomášek in Vorlíček 2000, str. 18 poukazuje na to, že „*Vychovávat znamená působit do nitra dítěte, aby v něm byla vyvolána žádoucí odezva jeho schopností a vloh po stránce intelektové, citové i sociální, které se mají za vedení vychovatele harmonicky rozvíjet a dopomoci dítěti k dosažení životního cíle.*“ (Vorlíček 2000, s. 18).

Zjednodušeně je možné říci, že je člověk utvářen v lidskou osobnost, komplexem několika vlivů:

- **Prostředím**- tvoří vnější (exogenní) stránku formativního procesu
- **Dědičnými a vrozenými dispozicemi potažmo získanými vlastnostmi** – tvoří vnitřní (endogenní) stránku formativního procesu
- **Výchovou a sebevýchovou** – velkým vlivem je i interakce člověka s vnějším prostředím (Horák a kol., 2004, s. 8)

Sebevýchova

Je považována za autonomní pokračování činnosti jednotlivých vychovatelů sebezdokonalováním, přičemž dochází k uvědomělému ztotožnění se vychovávaného s vychovatelem v jedné osobě. Vychovávaný se stává sám sobě vychovatelem. Každá sebevýchova předpokládá dovednost jedince samostatně ohodnotit své chování a srovnávat jej s jiným, které stanoveno jako vzor a opírá se o schopnosti sebeuvědomování, sebepoznání, sebekritiky a v neposlední řadě sebekoncepce (Grecmanová a kol., 1998, s. 57 – 59).

Sebeuvědomování

Uvědomění si vlastní existence. Svým vlastním vývojem se jedinec neustále transformuje, ale i přes to si je vědom své totožnosti prostřednictvím: relativní totožnosti vnímání sebe sama a vlastní osobnosti, jako předmětu poznání, relativní totožnosti dlouhodobých cílů, obsahu duševního života a relativní totožnosti vnitřního světa. Sebeuvědomování je prvním předpokladem samotné seberegulace (Grecmanová a kol., 1998, s. 57 – 59).

Sebepoznání

Jedná se o uvědomění si specifík v průběhu vlastní chování a prožívání (převážně kladů a nedostatků). Samotné sebepoznání nastává v rámci sociální interakce člověka. Sám sebe člověk poznává analýzou vlastní chování, činností a jednání. Velmi důležitou roli hrají v tomto procesu krizové situace. K sebepoznání dochází při vstupu jedince do školy a urychlení pozorujeme v pubertě a adolescenci (Grecmanová a kol., 1998, s. 57 – 59).

Sebekoncepce a sebekritika

Úroveň vlastní sebepoznání člověka má svůj odraz v samotné sebekoncepci, která zahrnuje hodnoty a postoje, které jedinec přijal za své a jejich prostřednictvím spatřuje sebe a svět, kterým je obklopen. Sebekritikou označujeme verbalizované sebehodnocení, kdy dochází na veřejnosti k hodnocení vlastních nedostatků (Grecmanová a kol., 1998, s. 57 – 59).

Je potřeba brát v úvahu veškeré činitele výchovy, mezi nimiž může za určitých podmínek a v určité situaci některý z nich nabýt menšího či většího významu. Jedinec je velmi podstatně ovlivněn prostředím, ve kterém vyrůstá. Struktura rodiny, sociální zajištění a vzdělanostní úroveň vychovávajících (rodiče, prarodiče, pěstouni ad.) dávají pozitivní popřípadě méně pozitivní podněty pro jeho vlastní vývoj. Vztah jedince k rodinnému prostředí i k širšímu společenství může mít různou kvalitu. Nepříznivé prostředí pro vývoj může jedince motivovat k tomu, aby usiloval o překonání jeho negativních vlivů a negativních dopadů na osobnost jedince. Na stranu druhou, pozitivní a příznivé prostředí, které uspokojuje veškeré materiální potřeby vychovávaného, nemusí vždy podněcovat pozitivně. (Vorlíček 2000, s. 41).

Složky výchovy

„Složky výchovy svým obsahem řeší specifické dílčí úkoly výchovy a orientují se na intelektuální, etickou, estetickou, pracovní a tělesnou stránku rozvoje člověk“ (Grecmanová a kol., 1998, s. 105). Můžeme tedy říci, že se jedná o historicky vzniklou kategorii, která je neustále v procesu vývoje. Nicméně se postupně ustálily základní složky výchovy. Složky výchovy můžeme rozdělit následně: rozumová, citová, mravní (etická), estetická, tělesná a pracovní. K těmto základním složkám výchovy můžeme přiřadit i výchovu mediální (Skarupská 2016, s. 32).

- **Rozumová výchova**

Rozumová výchova je především zaměřena na rozvoj poznávacích procesů, fungování světa a společnosti, logických procesů. Vede jedince k pochopení podstaty světa, osvojení si základů věd a rozvoji intelektu (Skarupská 2016, s. 31). Tuto výchovu chápeme jako výchovné úsilí, které formuje jedince k používání všech intelektuálních potencií k rozklíčování životních situací ku prospěchu svému i lidstva jako celku. Součástí výchovy rozumové je i utváření si vlastních zájmů, postojů a potřeb. Rozumová výchova se tedy neopírá pouze o rozumové schopnosti. Zapojuje i složky citové a volní (Grecmanová a kol., 1998, s. 110). Dnes již rozumová výchova netvoří jednu oblast. Někteří autoři do ní řadí i následné složky: jazykovou a ke komunikaci, intelektuálních citů, jednání a vůle, ekologickou a k rodičovství, pohledy a názory na svět a jeho perspektivu (Skarupská 2016, s. 31). Jedná se o dlouhodobý a složitý proces, na které se podílí, i další výchovné složky viz výše. Tento proces začíná již v předškolním věku jedince a pokračuje až do dospělosti. Významnou složkou rozumové výchovy je v současné době **výchova jazyková**. Je natolik důležitá pro lidské poznání

a logické myšlení, že ji někteří teoretikové pedagogiky vymezují jako samostatnou složku. Kromě zvládnutí mateřského jazyka se stává nutností osvojení si i některého z jazyků světových pro mezinárodní komunikaci (Grecmanová a kol., 1998, s. 109).

- **Citová výchova**

Citová výchova působí na prohlubování a obohacování citového života, na adaptovanost a kontrolu jeho vnějších projevů. Hlavním prvkem je pochopení sama sebe a mezilidských vztahů. Tato výchova je velmi důležitá v raném dětství, tvoří se její základ, který člověka provází po celý život. Je úzce spjata s výchovou mravní (Skarupská 2016, s. 31).

- **Mravní výchova**

Mravní výchovu můžeme definovat jako: „*výchovné působení na jedince, jeho rozum, představy, postoje, city, vůli a jednání, aby byly v souladu s obecně uznávanými zásadami etiky*“ (Průcha a kol., 2009, s. 159). Jedná se o jednu z nejdůležitějších a nejsložitějších složek výchovy jelikož zabezpečuje významnou součást vývoje osobnosti. Hlavním úkolem mravní výchovy je plánovitě a cílevědomě utváření morálního přesvědčení člověka v souladu s mravními normami společnosti. Mravní výchova tedy usiluje především o to, aby jedinec přijal určité morální normy a jednal dle nich. Normy morální nemají závazný charakter, jako například normy právní. Opírají se tedy o vnitřní přesvědčení jedince a o veřejné mínění. Z tohoto tvrzení tedy vyplývá, že jejich dodržování závisí pouze na vůli jedince. Podkladem pro mravní normy se z největší části staly mezilidské vztahy, které se osvědčily a byly veřejností přijaty (v dopravních prostředcích, školách, zaměstnání atd.) (Grecmanová a kol., 1998, s. 111). Mravní výchova probíhá ve třech základních etapách. První z etap má za úkol formovat **mravní vědomí**. V této etapě se utvářejí představy a pojmy o žádoucích pravidlech chování (jsou předkládány mravní ideály). Další etapa se zabývá formováním **mravního přesvědčení**, které obohacuje mravní vědomí morálními city. Mravní přesvědčení působí jako stimul adekvátního chování. Ve třetí, tedy poslední etapě jsou vychovávány **volní vlastnosti osobnosti**. Tyto vlastnosti by měly jedinci posloužit k vytvoření takového chování a jednání, jaké odpovídá přijatým společenským normám a požadavkům. Veškerý souhrn jedincových přesvědčení vytváří **morální svědomí**, které napomáhá určit, v různých životních situacích, chování jedince a hodnotit chování jiných lidí (Grecmanová a kol., 1998, s. 112, 113).

- **Estetická výchova**

V estetické výchově pěstujeme kladný a citový vztah k věcem, lidem, přírodě a ke krásám světa. Důležitou součástí a prvkem je prožívání uměleckého ztvárnění reality a vlastní tvorba. Tuto výchovu můžeme dále dělit na výchovu uměleckou, kam patří dramatická, literární, taneční, filmová a hudební. Druhou složku tvoří mimoumělecká výchova. Ta se skládá především z estetiky přírody, prostředí, tělesné kultury, práce a hry (Skarupská 2016, s. 32).

- **Tělesná výchova**

Jedná se o výchovu, která je především zaměřena na tělesnou kondici a nauku o zdravém životním stylu (Skarupská 2016, s. 32). Jejím cílem je rozvíjet zdravý jedince, upevňovat jeho tělesnou zdatnost a kultivovat psychické a fyzické stránky osobnosti. K úkolům tělesné výchovy v současné době řadíme i sexuální výchovu, seznámení se znalostmi o vlastním těle a dopravní výchovu (Grecmanová a kol., 1998, s. 119).

- **Pracovní výchova**

Pracovní výchova má velký vliv na utváření osobnosti. V jejích cílech jsou na prvních místech **pracovní kvalifikace** - poskytnutí přiměřených dovedností, vědomostí a návyků a **pracovní morálka** - vztah k práci (Grecmanová a kol., 1998, s. 115). Tato výchova tedy seznamuje jedince s vědeckými principy, výrobou a ekonomikou. Má za úkol rozvíjet technické a pracovní dovednosti, návyky. Pěstuje jedincovu pracovní kulturu a ekonomické myšlení. Složkami pracovní výchovy jsou ekonomická, technická, podnikatelská výchova a v neposlední řadě také výchova k trávení volného času (Skarupská 2016, s. 32).

- **Mediální výchova**

Cílem této výchovy je, aby jedinec získal mediální gramotnost. Přibližuje funkci mediálních textů, vysvětluje fungování mediálních organizací. Mediální gramotnost srovnává a hodnotí fakta, snaží se, aby jedinec porovnával informace, které jsou získané, se svými vlastními, udržovat si kritický odstup od medií a analyzovat zpravodajství (Skarupská 2016, s. 32).

Druhá kapitola se zabývala vysvětlením a definováním pojmu výchova. Byly vyjmenovány a popsány jednotlivé složky výchovy. Hovořili jsme o důležitosti, kterou výchova přináší a o jejím významu pro rozvoj osobnosti jedince. V následné třetí kapitole

se budeme zabývat LGBT komunitou. Jmenovitě se bude jednat o témata: vymezení pojmu LGBT, teorie vzniku homosexuality, homosexualita a homosexuální chování, bisexualita, transsexualita a historie LGBT.

3 Pojem LGBT komunita

Třetí kapitola s názvem „Pojem LGBT komunita“ pojednává o samotném vymezení pojmu LGBT a stručnou historií LGBT. Níže v kapitole budou popsány jednotlivé sexuální orientace, které se vyskytují v samotném označení LGBT. Dále budeme blíže specifikovat pojmy – homosexuálním chování a homosexualita.

Vymezení pojmu LGBT

Zkratka LGBT je složena z počátečních písmen jednotlivých sexuálních minorit a zároveň se jedná o jejich ucelené označení. Konkrétně se jedná o lesby (L), gaye (G), bisexuály (B) a transsexuály (T). Označení LGBT prošlo (a stále prochází) několika transformacemi. První zmínku datujeme k 60. létům 20. století, kdy se začíná veřejně mluvit o právech a životě homosexuálních jedinců, a právě tehdy vzniká sousloví GL (gay a lesbický). K doplnění o transsexuální a bisexuální jedince (TB) dochází mezi 80. a 90. lety 20. století (Radiožurnál 2016).

Historie LGBT

Citové a sexuální vztahy mezi jedinci stejného pohlaví spatřujeme již od úsvitu dějin. Od devatenáctého století je homosexualita relativně stálá sexuální preference v mnoha kontextech (právní, sociální, medicínské a psychologické). Již od konce tohoto století vznikají spolky, které se přímo zabývají homosexualitou a usilují v první řadě o odstranění trestnosti homosexuality, a poté o ukončení diskriminace a patologizace homosexuálních jedinců. Jednou z prvních organizací byla německá Wissenschaftlich-humanitäre Komitee (datována k roku 1897) pod vedením jednoho ze zakladatelů moderní sexuologie Magnuse Hirschfelda. Od této chvíle je možné mluvit o opravdovém veřejném životě LGBT lidí, neboť tyto komunity začaly vycházet z dosavadního utajení. V téže době se téma homosexuality dostává do veřejného prostoru i v českých zemích. Během První republiky vycházel časopis Hlas sexuální menšiny, na který později navazoval Nový hlas. V nacistické Evropě byly osoby podezřelé z homosexuality a homosexuálního chování systematicky pronásledovány.

V komunistické éře došlo k zániku obecné trestnosti homosexuality (s účinností od roku 1961), zůstala ovšem v § 244 trestnost pohlavního styku s osobou stejného pohlaví mladší 18 let, homosexuálního pohlavního styku, které vzbuzovalo veřejné pohoršení, zneužití závislosti osoby stejného pohlaví a homosexuální pohlavní styk s osobou téhož pohlaví za úplatu (zrušeno v roce 1990), což umožňovalo v nejmenším případě alespoň policejní šikanu. Jedním ze zásadních milníků, který mění vnímání osob s minoritní sexuální orientací, můžeme považovat rozhodnutí Světové zdravotnické organizace. Ta v roce 1992 oficiálně vyřadila homosexualitu z Mezinárodní klasifikace nemocí (Radiožurnál 2016).

Zásadní roli ve veřejném životě LGBT komunity sehraává od druhé poloviny devadesátých let internet (např. facebookové skupiny, kde se sdružuje velké množství jedinců patřících do LGBT komunity), LGBT problematika stále častěji proniká zejména do veřejnoprávních médií. V České republice probíhají filmové festivaly s výhradním zastoupením filmů s LGBT tematikou (např. filmový festival Mezipatra). Neustále přibývají nejrůznější kulturní, sportovní a společenské LGBT skupiny.

Od roku 1995 až do současnosti funguje brněnská organizace s názvem STUD, (člen SOHO 1995- 2000), která má široké pole působnosti (např. výše zmíněný filmový festival Mezipatra). STUD roku 2003 společně s dalšími dlouhodobě aktivními i nově působícími organizacemi vytvořil platformu usilující o uzákonění registrovaného partnerství a odstranění diskriminace GLB menšiny – Gay a lesbickou ligu. Ta svou intenzivní práci s médii a úzkou spoluprací s předkladateli zákona o registrovaném partnerství velkou měrou zasadila o jeho přijetí (Beňová a kol., 2007, s. 15, 16, 17).

Třetí kapitola vymezuje pojem LGBT a popisuje stručnou historii LGBT komunity. V kapitole byly popsány jednotlivé sexuální orientace, které se vyskytují v samotném označení LGBT. V další části třetí kapitoly jsme hovořili o teorii vzniku homosexuality a homosexuálním chování. V následné čtvrté kapitole „LGBT komunita a naplnění rodičovství“ budou nastíněny metody a možné cesty k rodičovství u LGBT jedinců.

Homosexualita a homosexuální chování

Pojem homosexualita použil poprvé maďarský spisovatel cestopisů a aktivista K. M. Benkert roku 1869. Výrazem „homosexualita“ mínil a vysvětloval lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví v oblasti citových vztahů, ale i ve schopnosti sexuální reakce

na objekt stejného pohlaví s tendencí uskutečnit s ním pohlavní styk (Brzek a kol., 1992, s. 19).

„Homosexualitou rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví.“ (Brzek a kol., 1992, s. 19). Definice homosexuality, kterou uvádí Brzek in Brzek, 1992 je psána z lékařského pohledu v době, kdy byla homosexualita obecně vnímána, jako nemoc. Tolerance veřejnosti v devadesátých letech nebyla příliš veliká a tato definice má poněkud apologetický charakter. Proto uvedeme definici, která se objevila o dva roky později, v situaci podstatně odlišné od předchozího období a je pojata spíše ze sociálního hlediska: *„Homosexualita je geneticky determinovaný celoživotný a neměnný stav libida, při kterom jedince za podmínek možnosti slobodnejvolby preferuje za účelomsexuálneho a citového kontaktu objekt rovnakéhopohlavia, pričom takto vzniknutý vzťah sasvojou kvalitou v plnejmiere vyrovná vzťahheterosexuálnemu.“* Dubaj in Janošová, 2000 (Janošová 2000, s. 13).

Nositelé homosexuálního zaměření nazýváme homosexuály – gayové, homosexuálně orientované ženy pak lesbičky (Janošová 2000, s. 13).

Homosexuální chování

Vnější projev lidské sexuality považujeme a označujeme sexuální chování. V určitých situacích se může většina heterosexuálních jedinců chovat homosexuálně a naopak. Tato oblast tedy nemusí nutně korespondovat s reálnou jedincovou sexuální orientací. Například i heterosexuálně založení jedinci, kteří mají určité dispozice k homosexualitě, se mohou naopak za jistých podmínek (nemožnost styku s osobou opačného pohlaví) chovat homosexuálně (pobyty v armádě, ve věznicích apod.). Pokud ovšem převažuje u těchto jedinců heterosexuální zaměření, při nejbližší příležitosti se vracejí do heterosexuálního života. Většina sexuologů je přesvědčena o tom, že jakékoliv výstřelky sexuálního chování, v případě oboustranné dobrovolnosti, nemají vliv na celoživotní sexuální orientaci jedince.

Bisexualita

Bisexualitou rozumíme neměnný, celoživotní, subjektem nezapříčiněný a nezvolený stav, v jehož důsledku je jeho nositel – bisexuál, pohlavně přitahován a vzrušován osobami obou pohlaví (ženami i muži) (Brzek a kol., 1992, s. 19).

Pojem bisexualita byl poprvé použit Ch. Darwinem pro označení jedinců z živočišné a rostlinné říše, kteří mají zároveň obě pohlaví. Později se takto označovali jedinci (a toto označení se objevuje dodnes), které sexuálně přitahují stejně ženy i muži. Určité dispozice k bisexualitě má s největší pravděpodobností většina jedinců. Lidské embryo má základy obou pohlaví, dobře patrné až do třetího měsíce vývoje, a teprve poté nabývá zřetelné převahy pohlaví chromosomálně určené a základy druhého pohlaví jsou tak potlačeny. Až do období puberty jsou bisexuální projevy téměř fyziologické. Výchova a další okolní vlivy sice od útlého dětství homosexuální tendence výrazně potlačují, ty však mohou přetrvávat – takto může být vysvětleno, když se například po požití alkoholu odbrzdí zábrany, může homosexuálně reagovat i muž, který do této doby žil spokojeně v naprosto heterosexuálních vztazích, a na této skutečnosti se nic nemění, a tuto ojedinělou zkušenost považuje za pouhý výstřelek (Brzek a kol., 1992, s. 14, 15).

Zájem o bisexualitu uvedla do popředí psychoanalýza, především pak její zakladatel S. Freud. Domníval se, že každý jedinec má vrozené vlohy ženské i mužské, což se po přijetí příslušného sexuálního chování v souladu s fyziologickým pohlavím projeví intrapersonální konfliktem. Sexualita druhého pohlaví je potlačena a zatlačena do nevědomí, ale nestane se tak zcela. Bisexualitou se také zabýval i současný americký psycholog J. Money. Přichází s teorií, že ještě během nitroděložního vývoje se vytváří buď monosexuální, nebo bisexuální predispozice mozku= jedinec bude inklinovat k jednomu pohlaví, nebo nevyhraněně k oběma. Společenské klima, okolí, sexuální hry, směr, který udávají rodiče již od raného dětství a další činitelé mají za výsledek již neměnnou sexuální orientaci člověka – homosexuální, heterosexuální či bisexuální. Bisexualitu můžeme tedy vymezit, jako sociokulturní jev a lze na ni pohlížet z hlediska pohlavní identifikace, nebo z hlediska chování (Brzek a kol., 1992, s. 14, 15).

Transsexualita

Dle Kuiper a Cohen-Kettenis in Fifková 2008, je transsexualismus nejextrémnějším vyjádřením pohlavní rozlady tzv. gender dysphoria. Ta je považována za jeden ze základních

znaků všech poruch týkajících se pohlavní identity. Je definována jako „*pocit nepohodlí, který osoba připisuje neshodě mezi svou pohlavní identitou (subjektivně prožívaným pohlavím) na jedné straně a svou pohlavní rolí a biologickým pohlavím (primárními a sekundárními znaky) na straně druhé*“. Meyer in Fifková 2008 uvádí čtyři základní charakteristiky, na jejichž základě je možné diagnostikovat u pacienta transsexualitu:

- Pocit nepřiměřenosti či nevhodnosti anatomicky dané pohlavní role.
- Víra jedince, že změna pohlavní role vyústí ke zlepšení.
- Výběr sexuálních partnerů totožného anatomického pohlaví – zároveň však chápání sama sebe jako heterosexuála.
- Neutuchající touha jedince po změně pohlaví (Fifková 2008, s. 16).

Dle oficiálně platné Mezinárodní klasifikace nemocí (ICD 10) je transsexualita uvedena pod diagnózou F64.0 a její přesná definice zní: „*Stav jedince, který si přeje žít a být akceptován jako příslušník opačného pohlaví. Obvyklý je zde pocit nespokojenosti s vlastním anatomickým pohlavím nebo pocit jeho nevhodnosti a přání hormonálního léčení a chirurgického zásahu, aby jeho/její tělo odpovídalo (pokud možno) preferovanému pohlaví. Transsexuální identita by měla trvat alespoň dva roky – nesmí být projevem duševní choroby (zejména schizofrenie) ani nesmí být sdružena s intersexuální, genetickou nebo chromozomální abnormalitou*“ (Fifková 2008, s. 16).

Z uvedených citací je patrné, že samotná definice transsexuality je poněkud atypická, jelikož podstatnou součástí samotné diagnózy je subjektivní údaj, kterým je přání pacienta. Sexuologické vyšetření ovšem musí být zaměřeno nejen na pouhé potvrzení doby trvání motivace pacienta. Musí se dále zaměřit na typické známky transsexuálního vývoje, zhodnotit diferenciální diagnostiku a objektivizovat anamnestická data. Nezbytnou součástí diagnostického procesu je každém případě úzká spolupráce s psychologem (Fifková 2008, s. 16).

Z transkulturálního hlediska lze považovat různé změny a odchylky týkající se poruchy pohlavní identity za všudypřítomný fenomén. Samotný termín transsexualismus zpopularizoval H. Benjamin v padesátých a šedesátých letech dvacátého století. Harry Benjamin je všeobecně považován za „*otce transsexualismu*“. Na základě jeho výzkumů a vymezení nového syndromu v rámci transvestitismu, byl transsexualismus později vymezen jako samostatná porucha (Fifková 2008, s. 15).

Rodičovská práva transsexuálních lidí

V současnosti považujeme za významný problém přetrvávající praxi, kdy jsou transsexuální lidé vystavováni nátlaku, aby se vzdali svých rodičovských práv či alespoň souhlasili s jejich značným omezením. Tato skutečnost se přímo váže na fakt, že lékařské komise zřízené zákonem o péči o zdraví lidu rozhodují o somatické terapii u transsexuálních jedinců, aniž by dále byly vázány dalšími etickými, právními či odbornými normami. Lékařské komise tedy mohou stanovovat libovolné podmínky pro poskytnutí příslušné léčby. V minulosti proto bylo vcelku běžnou praxí požadovat od transsexuálních jedinců, písemné zřeknutí se svých rodičovských práv, což byl, a stále je, postup, který nikdy neměl oporu v českém právním řádu. Avšak stále dochází v některých případech k nátlaku na transsexuální osoby, aby omezovaly kontakt se svými dětmi, a to bez ohledu na jejich konkrétní zájmy. Situace se navíc více komplikuje tím, že se jedná o praxi, která nemá oporu v českém právu a která není nijak dokumentována rozhodnutími kompetentních orgánů (Beňová a kol., 2007, s. 38).

4 LGBT komunita a naplnění rodičovství

V této kapitole se budeme zabývat možnými cestami k rodičovství jedinců patřících do LGBT komunity. Jmenovitě se bude jednat o metody biologického rodičovství, individuální a společné adopce, právo adopce dítěte svého partnera či partnerky, pěstounské péče a asistované reprodukce.

V otázce rodičovských a reprodukčních práv, adopcí a výchovy dětí je odlišné zacházení s LGBT jedinci pravděpodobně nejcitelnější. Můžeme tvrdit, že rodičovství, výchova dětí a homoparentální rodiny zůstávají oblastí, kde stále pocítujeme velké množství pověr a předsudků o tom, co považujeme za „normální“ a „nejlepší“ pro děti (Beňová a kol., 2007, s. 30).

Biologické rodičovství

Jako jeden z legálních způsobů početí v tuzemských podmínkách pro lesbické ženy a páry se jeví heterosexuální pohlavní styk. Přestože může většinová společnost na tento způsob nahlížet jako na nejdostupnější a nejsnazší, z hlediska lesbických žen se jedná o možnost málo využívanou. Důvodem je jednat výrazná neochota podstoupit intimní vztah

s jedincem mužského pohlaví, dále také znesnadněná možnost jeho anonymity a v neposlední řadě také rizika, která plynou z neznalosti jeho zdravotního stavu.

Tento způsob početí je zastoupen v lesbických vztazích a v lesbické rodičovské populaci převážně u žen, které se staly matkou v rámci svého předešlého heterosexuálního vztahu (z velké části manželství) – před vlastním coming outem¹. Další, ale méně zastoupenou skupinou tvoří ženy, které tento postup podstoupí dobrovolně a mnohdy záměrně. Sexuálním partnerem je obvykle muž z okruhu blízkých osob (dlouholetý přítel ad.), jen velmi výjimečně se jedná o neznámý sexuální kontakt. Posléze tento muž oficiálně vystupuje jako otec dítěte a částečně se také podílí na jeho výchově. Konkrétní úpravy jeho zastoupení se mohou ovšem případ od případu různit (Polášková 2009, s. 57).

Individuální adopce

V České republice je umožněno adoptovat dítě každé osobě bez ohledu na sexuální orientaci. Situace se ovšem zásadně mění v okamžiku, kdy lesby a gayové vstoupí do registrovaného partnerství. Dle zákona o registrovaném partnerství č. 115/2006 Sb. nemohou registrované osoby adoptovat dítě jako pár, ale v případě již uzavřeného registrovaného partnerství ani individuálně. Příslušné ustanovení zákona o registrovaném partnerství zcela jednoznačně znevýhodňuje gaye a lesbické ženy, neboť osobám po vstupu do partnerství je upřeno právo, které je jim před uzavřením a po ukončení registrovaného partnerství přiznáno. Zatímco heterosexuální muž či žena, kteří se rozhodnou uzavřít manželství, mají i po dobu trvání manželského svazku právo adoptovat dítě, pouze k tomu navíc potřebují souhlas manžela či manželky. V přístupu k adopcím tak jednoznačně dochází ke zcela otevřené zákonné diskriminaci gayů a lesbických žen. V případě naplnění rodičovství tlačí současná česká právní úprava gaye a lesby do žití v neformalizovaných svazcích (Beňová a kol., 2007, s. 32).

Společná adopce

Na rozdíl od adopce individuální, která je popsána výše, se u adopce společné stávají rodiči oba z partnerů, může se jednat o pár heterosexuální i stejnopohlavní. V České republice je společná adopce umožněna pouze jedincům, kteří žijí v manželském svazku. Níže uvedeme několik zemí, které umožňují společnou adopci dětí stejnopohlavními páry např.: Belgie,

¹ „Veřejné přihlášení se k určité činnosti.“ (Vebrová a kol., 2006, s. 55). V tomto konkrétním případě se jedná o veřejné přihlášení se k jiné než heterosexuální orientaci.

Nizozemí, Španělsko, Švédsko či Velká Británie, některé státy USA (Beňová a kol., 2007, s. 33).

Pěstounská péče

Na rozdíl od adopce, není pro pěstounskou péči překážkou uzavření registrovaného partnerství. Gayové i lesby se mohou stát pěstouny, avšak pouze individuálně, nikoli jako pár. Společnými pěstouny se mohou stát pouze partneři, kteří jsou v manželském svazku. V případě, že by se chtěli pěstouny stát partneři v registrovaném partnerství je k takovému kroku analogicky nutný i souhlas partnera či partnerky. Tento postup je stejný jako u manželů, stane-li se pěstounem pouze jeden z nich. Pro příklad uvedeme, v jakých státech je možná společná pěstounská péče gayů a leseb – Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Nizozemí, Norsko, Švédsko, na Islandu, Anglie a Wales (Beňová a kol., 2007, s. 34).

Právo adoptovat dítě své partnerky či partnera

Stejně jako je tomu v manželském svazku, kde je možné, aby manžel nebo manželka adoptoval dítě své manželky či manžela, přiznávají některé země toto právo i partnerkám či partnerům ve stejnopohlavních svazcích. Jmenovitě můžeme uvést následná země, které právo adopce dítěte své partnerky či partnera umožňují: Dánsko, Norsko, Belgie, Německo, Island, Nizozemí, Španělsko, Švédsko, Velká Británie a některé ze států USA. Právo adopce dítěte partnerky či partnera umocňuje, faktický vztah mezi dítětem a partnerkou nebo partnerem biologického rodiče i na straně právní. Tento proces významně přispívá ke stabilitě těchto vztahů a posiluje jistotu dítěte, že jeho vztah k blízké osobě nezanikne s koncem partnerství, a že osoba, která ho jako rodič vychovává, se stane i jeho rodičem ve smyslu právním se všemi důsledky a následky, které tato skutečnost přináší. Tímto způsobem lze adoptovat biologické dítě partnerky či partnera, které má z předcházejícího heterosexuálního vztahu či dítě narozené partnerce po umělém oplodnění. V České republice je toto právo partnerům a partnerkám ve stejnopohlavních svazcích odepřeno. Po dobu registrovaného partnerství či po dobu trvání vztahu se partnerka či partner fakticky podílejí na výchově dětí často i řadu let. V případě registrovaného partnerství a po celou dobu jeho trvání je tato povinnost dokonce stanovenu i zákonem. Přesto není zákonem vůbec umožněno upravení vztahu k biologickému dítěti své partnerky či partnera právně. Tato situace a jev značně znevýhodňuje stejnopohlavní páry a je zcela jednoznačně v rozporu s nejlepším zájmem vychovávaného jedince. Zásadní problém spatřujeme v okamžiku, kdy partnerství zaniká (smrt biologického rodiče či samotný rozpad partnerství). Dojde-li k úmrtí biologického

rodiče, hrozí značné nebezpečí, že bude dítě odděleno od nejbližší osoby a následně vytrženo ze svého prostředí, aby bylo svěřeno do výchovy některé osobě z biologické rodiny zemřelého rodiče. V případě rozpadu partnerství, můžeme poukázat na nebezpečí, že biologický rodič bude dítěti bránit ve styku s bývalým partnerem či partnerkou, přestože k němu dítě chová velmi silné citové pouto. V opačném případě, při úmrtí nebiologického rodiče, budou dítěti odepřena všechna dědická práva, nebyla-li v jeho prospěch sepsána patřičná závěť (Beňová a kol., 2007, s. 33, 34).

Asistovaná reprodukce

Pokroky, které zaznamenáváme v oblasti asistované reprodukce v rámci jejího širšího zpřístupnění, výrazně a zásadně zjednodušují cestu jedincům i stejnopohlavním párům k vlastnímu biologickému rodičovství. Technologie asistované reprodukce byly původně vyvinuty ve snaze umožnit heterosexuálním partnerům biologické rodičovství v případě neplodnosti jednoho z partnerů. Nicméně některé literární prameny hovoří spíše o sociálních důvodech nežli o přímo důvodech zdravotních (Golombok 2015, s. 138). Tyto kroky ovšem doprovází i diskuze vedená na mnoha úrovních, ve které je zastoupeno široké spektrum postojů reprezentantů zainteresovaných oborů. V otázce lesbických párů je hlavním a klíčovým argumentem zastánců nynějšího stavu (nerozšiřovat využití asistované reprodukce) absence medicínské indikace neplodnosti, k jejíž terapii je primárně určena právě asistovaná reprodukce (Polášková 2009, s. 57, 58). Některé z uvedených zemí, viz níže, zpřístupňují umělé oplodnění buď přímo lesbickým párům, nebo alespoň ženám bez partnera. Výčet zemí, které umožňují umělé oplodnění ženám bez partnera a lesbickým párům – Belgie, Velká Británie, Dánsko, Finsko, Nizozemí, Španělsku, Švédsku a některé státy USA (Beňová a kol., 2007, s. 34). V zemích, které této skupině zájemkyň neumožňují využití asistované reprodukce, můžeme pozorovat tendence k reprodukční turistice (Polášková 2009, s. 58).

V případě lesbických párů, které touží po dítěti, je další z možností, vedle adopce, umělé oplodnění. V České republice je možnost umělého oplodnění vyhrazena pouze heterosexuálním párům. Neplodný pár, který může využít umělé oplodnění, tvoří podle zákona č. 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu pouze muž a žena, přičemž není podmínkou, aby byli manželé. Umělé oplodnění tedy nemohou využít ani lesbický pár, ani samotná žena bez partnera.

Čtvrtá kapitola nesoucí název „LGBT komunita a naplnění rodičovství“ se zabývala možnými cestami k rodičovství jedinců patřících do výše zmíněné komunity. Jednalo

se o metody biologického rodičovství, individuální a společné adopce, právo adopce dítěte svého partnera či partnerky, pěstounské péče a asistované reprodukce. Tyto metody byly jednotlivě popsány a vysvětleny.

5 Dítě v LGBT rodině

V páté a poslední kapitole teoretické části bakalářské práce bude ústředním tématem dítě, které je vychováváno v LGBT rodině. Hovořit budeme o možné stigmatizaci dítěte, absence vzorových rolí v homoparentálních rodinách, o výchově nezletilého jedince v homoparentální rodině a v poslední podkapitole páté kapitoly, se zmíníme o možném vlivu na sexuální orientaci takto vychovávaného dítěte.

I přesto, že jsou oficiální možnosti, které by zakládaly homosexuálním párům možnost rodičovství takřka nulové, žijí v České republice děti vychovávané lesbickými či gay páry. Většinová část takto vychovávaných nezletilých dětí, pochází z předchozích heterosexuálních svazků svých rodičů. Oficiální data či statistické údaje, které by blíže specifikovaly počty dětí žijících v homoparentálních rodinách v České republice, neexistují (Lišková, Tesařová, 2002, s. 96). Situace, týkající se homoparentálního rodičovství je v České republice v současnosti často tématem velmi diskutovaným, ovšem stále málo propracovaným. Data týkající se psychologické charakteristiky nezletilých dětí, které vyrůstají ve výše zmíněných rodinách, můžeme z velké části nalézt pouze v zahraničních výzkumech (Lišková, Tesařová, 2002, s. 115).

Homosexualita rodičů = stigmatizace dítěte?

V publikaci Třetí pohlaví se samotní autoři a sexuologové Brzek a Pondělíčková-Mašlová staví na stranu proti možnosti svěřit nezletilé dítě do péče homosexuálních párů. Argumentují tím, že dítě potřebuje pro svůj správný psychický a psychosexuální vývoj, dimorfní rodičovský pár. Domnívají se, že stejnopohlavní pár tohoto není schopen a není možné ve výchově dítěte suplovat dimorfní rodičovské soužití, byť by homosexuální pár fungoval sebelépe. Jako další aspekt, který hovoří proti výchově v homoparentální rodině, uvádějí morální odsuzování většinové společnosti a s tím spojenou přirozenou agresivitu okolí (Brzek a kol., 1992, s. 50, 51). Důležitým faktem, který není možno opomenout je skutečnost, že publikace Třetí pohlaví byla publikována v devadesátých letech 20. století,

není tedy zcela jisté, zdali by si autoři za svým postojem stáli i v současnosti, kdy proběhlo již několik četných výzkumů v oblasti homoparentality.

Většina zrealizovaných výzkumů, které se zabývají problematikou výchovy nezletilých dětí v homoparentální rodině, vzešla z pochybností a obav soudů rozhodujících o svěřeni dítěte po rozvodu heterosexuálních manželství (v případě svěřeni dítěte homosexuálnímu rodiči). Argumenty, které často přicházejí od odpůrců homosexuality, vycházejí z tradičně konzervativního předporozumění světa. Jednou z nejdiskutovanějších obav je samotný dopad na psychický vývoj dítěte a možná stigmatizace jedinců, kteří jsou vychovávaní stejnopohlavním párem. Tento aspekt stigmatizace je ovšem možné vnímat spíše jako problém společenské netolerance. Dalším aspektem možné stigmatizace dětí vychovávaných v homoparentálních rodinách², je obava o postavení dítěte v kolektivu vrstevníků. I v tomto případě výzkumy opakovaně ukazují, že takto vychovávané děti nevnímají žádné výrazné problémy ve vztazích se svými vrstevníky, nejsou postaveni mimo skupinu ani nepocítují vyčlenění. Takto vychovávaní jedinci se dokonce sami považují za oblíbené v kolektivu (Lišková, Tesařová, 2002, s. 96 – 100).

Absence vzorové role

Otázka absence vzorové role byla jednou z prvotních obav soudních autorit při rozhodování a zvažování, komu svěřit nezletilé dítě po rozpadu heterosexuálního manželství. Mohou lesbické matky nezdravě a negativně působit na vývoj dítěte svou nepřiměřenou maskulinitou³? Tyto obavy a domněnky se v žádném z výzkumů nepotvrdily a výpovědi homosexuálních matek, které se týkaly jejich genderové role, nebyly ani v nejmenším v rozporu s výpověďmi heterosexuálních žen. Dalším častým bodem, který pozorujeme v souvislosti s homoparentálními rodinami je obava, zda bude moci stejnopohlavní pár poskytnout přiměřené vzory ženských a mužských rolí, které jsou stále považovány za jediné zdravé rozdělení rodinných rolí. Maskulinní role je jasně vázána na osobu biologického muže (tedy osoba s penisem) a role femininní⁴ na osobu biologické ženy (osoba s vaginou). Porušením této klasické komplementarity ženského a mužského prvku, dalo vzniknout obavám o zdravý vývoj sexuální orientace nezletilého jedince, vnímání genderových rolí a samotné genderové identity dítěte. Dosavadní výzkumy ovšem ani v tomto hledisku

² Viz kapitola výše homoparentalita. Homoparentální rodiny jsou takové rodiny, ve kterých se vyskytují v rodičovských rolích osoby stejného pohlaví.

³ „Mužské rysy chování.“ (Vebrová a kol., 2006, s. 212).

⁴ „Ženské rysy chování.“ (Vebrová a kol., 2006, s. 102).

nenaznačují žádné významné rozdíly. Kirkpatrick in Lišková, Tesařová 2002, s. 98 konstatuje, že v sebeprojektivních testech nebyly shledány rozdíly mezi dětmi vyrůstajícími v homoparentálních rodinách oproti dětem heterosexuálních rodičů (obě skupiny dětí se identifikovaly v souladu se svým biologickým pohlavím). Děti se ani nelišily ve výběru oblíbených her či hraček, televizních či filmových hrdinů. V celistvém porovnání se děti homosexuálních párů nelišily ani výběrem oblečení, vlastního budoucího povolání či v představách o rozdělení konkrétních rodinných rolí (Lišková, Tesařová, 2002, s. 98 – 99).

Vliv na sexualitu dítěte

V případě sexuální identifikace dítěte z homoparentální rodiny až donedávna nevykazovaly výzkumy žádnou souvislost mezi homosexualitou rodičů a případnou inklinací k homosexualitě takto vychovávaných dětí. Diskuzi na toto téma rozvířil výzkum americké socioložky J. Stacey z roku 2001. V tomto výzkumu J. Stacey konstatuje, že děti z homoparentálních rodin během adolescence mnohem více zpochybňovaly svou sexuální orientaci, respektive nevnímaly za samozřejmé, že by jejich sexuální orientace měla být nutně a automaticky heterosexuální. Převážná většina jedinců vychovávaných v homoparentální rodině se nakonec našla v heterosexuální orientaci, ovšem s vědomím, že měli na výběr z více možností. V konečném závěru a s přihlédnutím k naprosté většině výzkumů J. Stacey konstatuje, že samotná homosexuální orientace rodičů rozhodně nemá za následek zvyšování homosexuality jejich dětí (Lišková, Tesařová, 2002, s. 100).

V předešlých kapitolách teoretické části bakalářské práce jsme se blíže věnovali pojům rodina a výchova. Dále jsme také hovořili o LGBT komunitě a její historii. Blíže jsme specifikovali jednotlivé sexuální orientace, které jsou součástí samotného označení LGBT (lesby, gaye, bisexuály, transsexuály). V neposlední řadě jsme se zabývali možnostmi, které mohou jedinci patřící do LGBT komunity využít k naplnění touhy po rodičovství. V páté a poslední kapitole teoretické části bakalářské práce bylo hlavním tématem dítě, které je vychováváno homosexuálním párem. Zabývali jsme se možnou stigmatizací takto vychovávaného jedince, absencí vzorových rolí v homoparentálních rodinách a o vlivu na sexuální identitu a orientaci dítěte.

EMPIRICKÁ ČÁST

Ústředním tématem bakalářské práce je zjistit postoj společnosti na výchovu dětí LGBT komunitou. Empirická část bakalářské práce přímo navazuje na část teoretickou a jsou v ní představeny výsledky kvantitativního průzkumu, který se věnoval problematice výchovy dětí v LGBT komunitě. Uveden je cíl bakalářské práce, formulované výzkumné otázky, použité metody průzkumu a popis zkoumaného vzorku. Hlavní a stěžejní kapitolou empirické části je interpretace dat, které byly získány technikou dotazníku.

6 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit postoj společnosti na výchovu dětí LGBT komunitou.

Samotný průzkum byl realizován kvantitativním přístupem. Použita byla metoda dotazníku. Sesbíraná data byla následně analyzována, vyhodnocena a interpretována. Ze zjištěných informací bylo možné formulovat odpovědi na výzkumné otázky a navrhnout možná opatření.

7 Výzkumné otázky

Před samotným průzkumným šetřením byly formulovány následné výzkumné otázky, na jejichž základě byly sestaveny pro respondenty jednotlivé otázky dotazníku.

Výzkumná otázka č. 1: Projeví se větší tolerance s výchovou nezletilých dětí LGBT rodinou u heterosexuálních respondentů mladších 35 let než u heterosexuálních respondentů starších 56 let?

Výzkumná otázka č. 2: Budou respondenti s osobní zkušeností s LGBT rodinou vychovávající nezletilé dítě spíše vnímat tuto výchovu jako plnohodnotnou a nestigmatizující oproti respondentům bez této osobní zkušenosti?

8 Použité metody

Sběr požadovaných dat probíhal kvantitativní metodou. Konkrétně byla pro získání potřebných údajů použita metoda dotazování. Jako samotná technika metody dotazování byla zvolena technika dotazníku. Mezi výhody, které přináší dotazníková technika, patří: umožnění výzkumníkovi samostatně sběr a vyhodnocování dat (bez pomoci dalších tazatelů) a anonymita, která vede u respondentů k důvěře při vyplňování dotazníku a celého průzkumného šetření. Uvedeme také možná úskalí dotazníkové techniky, za které můžeme označit: vysoké nároky na ochotu respondenta odpovědět na všechny položky, možná je také záměna respondenta či riziko nízké návratnosti (Disman 2011, s. 141).

Disman (2011, s. 141) považuje dotazníkovou techniku za vysoce efektivní v rámci sběru dat a také za techniku, která může postihnout velký počet respondentů při poměrně malých nákladech.

Dotazník je složen z celkového počtu 12 položek, obsahoval položky uzavřené, polouzavřené i položky otevřené (možnost volné odpovědi). V položce č. 10 bylo respondentům umožněno uvést více odpovědí, popřípadě uvést jinou než nabídnutou odpověď, počet odpovědí nebyl limitován. V položkách č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 a 12 byla umožněna volba pouze jedné odpovědi. V případě položky č. 11 „*Domníváte se, že nezletilé dítě, které je vychováváno v LGBT rodině, může mít ve společnosti ztíženou pomyslnou startovní čáru (např. označení (stigma) - „dítě, které je vychováváno homosexuálním párem“)?*“ byla respondentům nabídnuta volba odpovědi, avšak bylo požadováno následné vysvětlení označené odpovědi. Na začátku dotazníkového šetření jsme zjišťovali věk, nejvyšší stupeň vzdělání, pohlaví respondentů a příslušnost respondentů k LGBT komunitě. Následnými položkami, které dotazníkové šetření obsahuje, zjišťujeme postoj respondentů k LGBT komunitě a možné výchově dítěte v homoparentální rodině. Zajímá nás, jak vnímají respondenti samotnou výchovu jedince v LGBT rodině, zda s touto výchovou souhlasí či se domnívají, že takto vychovávaný jedinec bude absentovat vzorovou roli. Nadcházejícími položkami dále zjišťujeme bližší informace, které směřují k samotnému cíli bakalářské práce.

9 Samotný průběh průzkumu

Průzkum samotný probíhal přibližně v časovém rozmezí od 15. 01. 2021 do 28. 02. 2021. Komplementace a vyhodnocování výsledků dotazníkového šetření, které tvoří empirickou část bakalářské práce, proběhlo po navrácení všech 30 rozdaných dotazníků od respondentů. Návratnost dotazníku dosáhla celých 100 %. V nadcházející části bakalářské práce přinášíme interpretaci konkrétních výsledků a provedeme ověření výzkumných otázek průzkumu. Část dotazníků byla respondentům předána osobně v tištěné formě a vyzvednutí proběhlo po samotném vyplnění osobně v týdnu od 08. 03. do 12. 03. 2021. U respondentů, žijících v Libereckém kraji, byl dotazník předán elektronickou formou. Respondenti elektronickou podobu dotazníku následně naskenovali a zaslali autorce. Vyplněné dotazníky, které byly zaslány v elektronické formě, byly autorce zaslány v časovém rozmezí od 01. 03. do 05. 03. 2021.

9.1 Pilotní průzkum

Realizace pilotního průzkumu probíhala před samotným průzkumným šetřením. Pilotní průzkum byl realizován proto, abychom dotazník, který byl později použit v samotném průzkumném šetření, nejprve vyzkoušeli na malém vzorku respondentů. Tím byla poměrně rychle získána zpětná vazba o vhodnosti celkového dotazníku. Samotný pilotní průzkum spočíval v tom, že byla sestavena pilotní verze dotazníku, dále byli osloveni vybraní jedinci, kteří splňovali charakteristiku vzorku respondentů, a dotazník jim byl nabídnut k vyplnění. Na základě analýzy výstupů a následným rozhovorem s konkrétními respondenty bylo zjištěno, zdali je dotazník dostatečně srozumitelný, zda obsahuje vhodně a jednoznačně formulované položky.

Pilotním průzkumem byly odstraněny nedostatky, které se týkaly vhodnosti jednotlivých otázek, jejich odpovědí a formulace. Tímto bylo předejito komplikacím, které by se, jak pilotní průzkum ukázal, objevily (nevhodně formulované otázky samotného dotazníku, velký počet položek, neúplné vysvětlení některých odborných termínů).

9.2 Výsledky pilotního průzkumu

Prvotní fází byla realizace pilotního průzkumu. Dotazník v pilotní fázi průzkumu se skládal z 19 průzkumných položek. U poměrně velkého počtu položek se jednalo o otevřený druh otázek, což se v konečném závěru pilotního průzkumu ukázalo, jako značně problematické. Někteří z respondentů, odmítali otevřeně zodpovědět dané položky. Dalším úskalím byl fakt, že byly použity odborné termíny, které respondenti nedokázali rozklíčovat a nevěděli tedy, jak odpovědět. V průběhu pilotního průzkumu vyplynulo, že samotný počet a obsahová stránka jednotlivých položek dotazníku je na respondenty velmi náročná z časového hlediska. Docházelo k přerušování vyplňování dotazníku a nutností objasnění některých odborných termínů. Na základě těchto poznatků byl snížen počet položek na konečný počet 12 s jasnou formulací a převážně uzavřenými druhy položek.

10 Popis respondentů

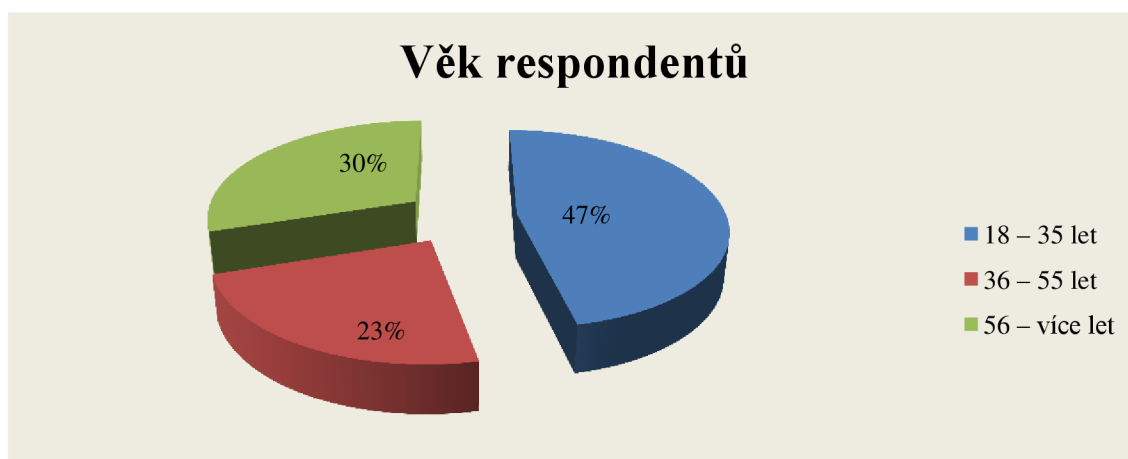
Kapitola, která se zabývá popisem výzkumného vzorku, je jednou z podstatných a důležitých částí Empirické části bakalářské práce. Vzorkem respondentů označujeme skupinu osob, u které předpokládáme charakteristické znaky, které chceme měřit vybranou metodou průzkumu, a které je zároveň daným průzkumem možné oslovit. Konkrétní vzorek respondentů vytváříme pomocí selekce z celkové tzv. populace – označované také za základní soubor (Disman 2011, s. 93).

Výzkumný vzorek tvoří 30 heterogenních respondentů, žijících v Ústeckém a Libereckém kraji. Autorku bakalářské práce zajímal postoj k výchově dětí v LGBT komunitě i z pozice samotných LGBT jedinců. Proto byla část dotazníkového šetření věnována i jedincům z LGBT komunity (jednalo se o podstatně nižší počet respondentů nežli z řad heterosexuálních respondentů – celkem byli osloveni 4 respondenti patřící do LGBT komunity). Jsme si vědomi cíle bakalářské práce, který je zaměřen na většinovou společnost a její pohled na výchovu dětí v LGBT rodinách, nicméně považujeme za žádoucí zprostředkovat pohled na tuto problematiku i z řad LGBT jedinců. Jednalo se o respondenty z autorčina blízkého okolí (Ústecký kraj) a část respondentů žijících v Libereckém kraji, patřících do LGBT komunity, byla oslovena na základě známosti s autorkou bakalářské práce.

11 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

Položka 1

Váš věk.

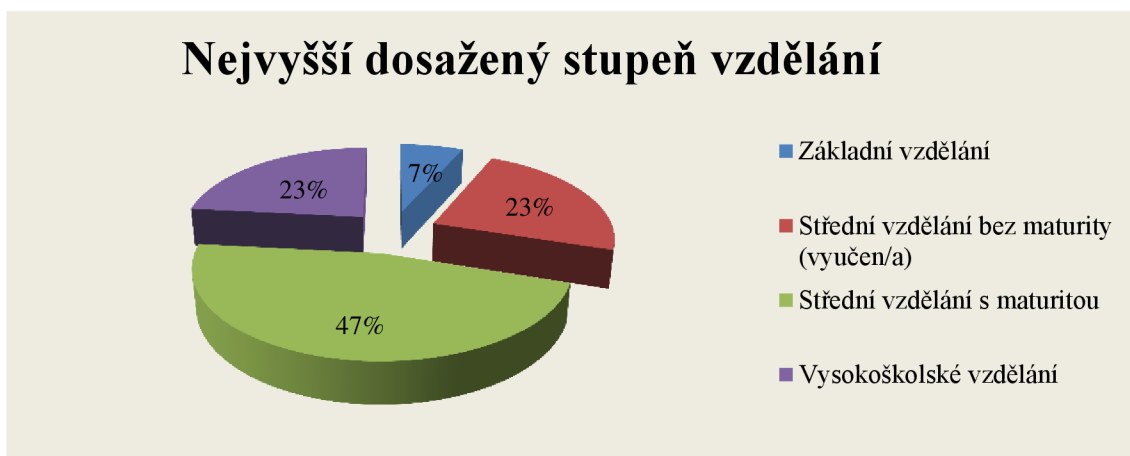

Graf 1: Věk respondentů.

Graf 1 zobrazuje věkové rozložení respondentů. Věková struktura respondentů byla rozdělena na tři části (18 – 35 let, 36 – 55 let, 56 – více let). Z grafu 1 je patrné, že největší zastoupení mají respondenti věkové kategorie 18 – 35 let (47 %), dále věková kategorie 56 – více let (30 %) a v poslední řadě respondenti věkové kategorie 36 – 55 let (23 %).

Položka 2

Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání.

Graf 2: Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání respondentů.

Graf 2 znázorňuje nejvyšší dosažený stupeň respondentů. Z grafu 2 je patrné, že největší zastoupení má stupeň vzdělání „střední vzdělání s maturitou“ (47 % z dotazovaných respondentů), shodné početní zastoupení pozorujeme u vysokoškolského a středního vzdělání bez maturity (23 % z dotazovaných respondentů), naopak nejnižší počet oslovených respondentů uvedl jako nejvyšší stupeň vzdělání základní vzdělání (7% z celkového počtu respondentů).

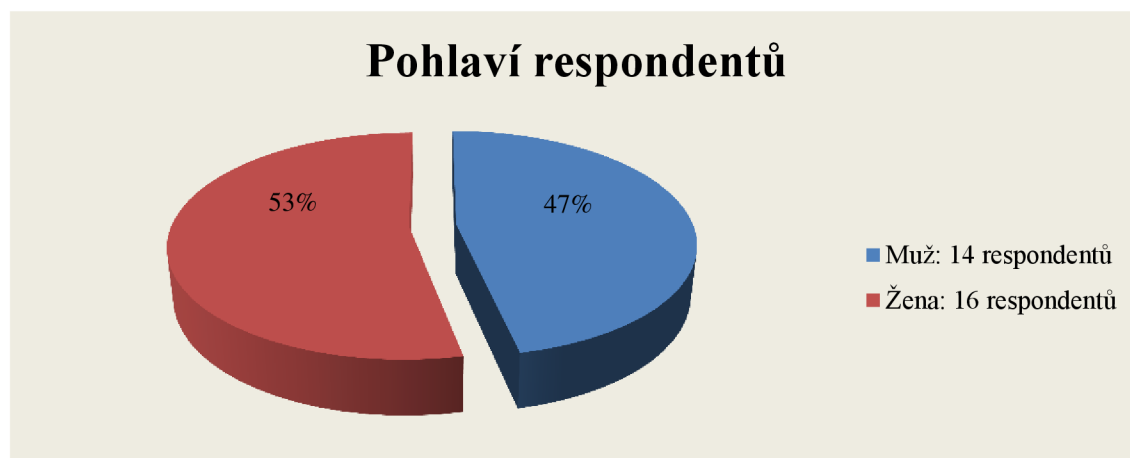
Tabulka 1: Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání (ženy/muži).

Dosažený stupeň vzdělání	Muž	Žena	Počet odpovědí	Údaj v procentech
Základní	0	2	2	7 %
Střední vzdělání bez maturity (vyučen/a)	4	3	7	23 %
Střední vzdělání s maturitou	6	8	14	47 %
Vysokoškolské vzdělání	4	3	7	23 %
Celkem	14	16	30	100 %

Tabulka 1 zobrazuje míru dosaženého vzdělání respondentů na základě rozdělení respondentů podle pohlaví. Je patrné, že vysokoškolsky vzdělaných je 7 respondentů (23 %) z toho 3 ženy a 4 muži, středoškolsky vzdělaných s maturitou je 14 respondentů (47 %) z toho 8 žen a 6 mužů, středoškolské vzdělání bez maturity (vyučen/a) získalo celkem 7 respondentů (23 %) z toho 3 ženy a 4 muži a základně vzdělání jsou 4 respondenti z celkového počtu dotazovaných (7 %) z toho 2 ženy a žádný muž.

Položka 3

Vaše pohlaví.

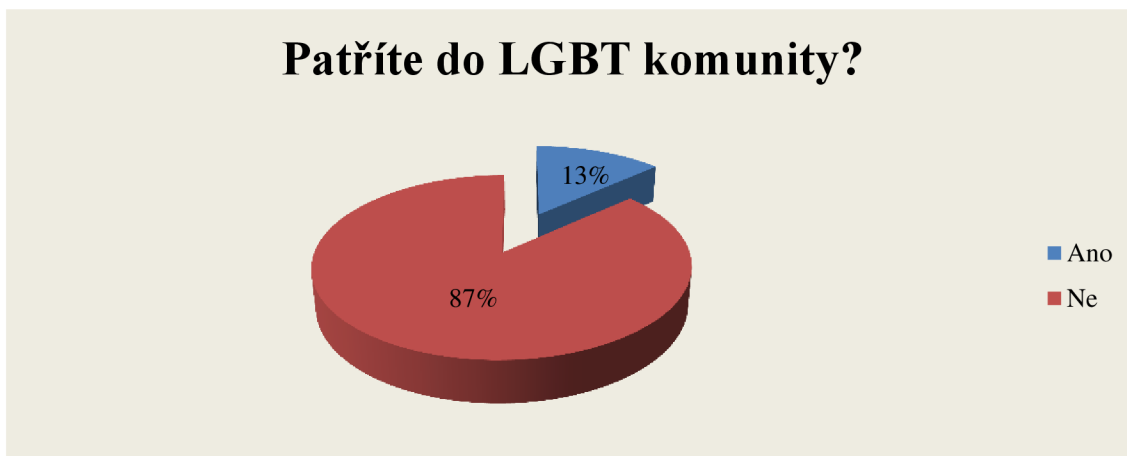

Graf 3: Pohlaví respondentů.

Zastoupení mužů a žen ve výzkumném vzorku je názorně uvedeno v grafu 3, je patrné, že v celkovém počtu respondentů je zastoupeno 16 žen (53 %) a 14 mužů (47 %).

Položka 4

Jste jedincem patřícím do LGBT komunity?

Graf 4: Patříte do LGBT komunity?

Z grafu 4 je patrné, že 4 respondenti (13 %) z celkového počtu dotazovaných respondentů se hlásí do LGBT komunity. Zbývajících 26 respondentů (87 %) se do LGBT komunity nezařazuje a jedná se tedy o heterosexuální jedince.

Tabulka 2: Zastoupení mužů a žen patřících do LGBT komunity, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Patříte do LGBT komunity?	Muž	Žena	Počet odpovědí	Údaj v procentech
Ano	1	3	4	13 %
Ne	13	13	26	87 %
Celkem	14	16	30	100 %

V tabulce 2 jsou jednotlivé odpovědi rozděleny dle pohlaví respondentů. Je patrné, že 4 respondenti (13 %) patří do LGBT komunity – z toho jeden muž a tři ženy. Do LGBT komunity se naopak nehlásí 26 respondentů (87 %) – z toho třináct mužů a třináct žen.

Položka 5

Souhlasil/a byste s možností uzavření manželství LGBT jedinců, se kterou by souvisely i veškerá práva a povinnosti, které ze sňatku vyplývají (např. možnost adopce, společné jmění ad.)?

Graf 5: Souhlasíte s možností manželství LGBT jedinců?

Z celkového počtu 30 respondentů odpovědělo 15 respondentů (50 %) „ano“, 13 respondentů (43 %) odpovědělo „ne“, zbývající počet dotázaných respondentů odpovědělo 2 (7 %) „nevím“. Z grafu 5 je patrné větší zastoupení respondentů, kteří souhlasí s možností manželství pro LGBT jedince. Nižší v tabulce 3 budou konkrétněji zobrazeny odpovědi na položku 5 z pohledu heterosexuálních respondentů a respondentů patřících do LGBT komunity.

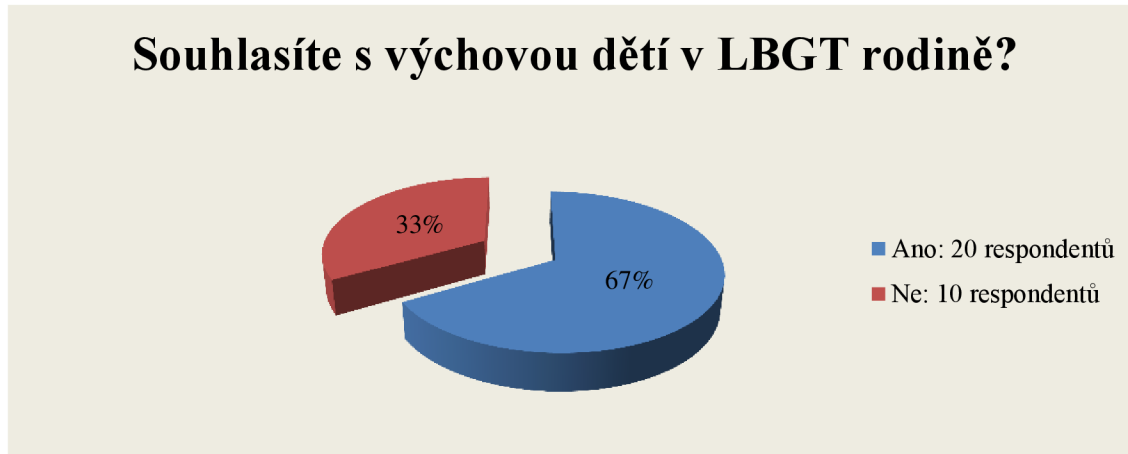
Tabulka 3: Souhlasíte s možností uzavření manželství LGBT jedinců?

Souhlasíte s možností uzavření manželství LGBT jedinců?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaje v procentech
Ano	Respondenti patřící do LGBT komunity	4	15	50 %
	Respondenti heterosexuální orientace	11		
Ne	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	13	43 %
	Respondenti heterosexuální orientace	13		
Nevím	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	2	7 %
	Respondenti heterosexuální orientace	2		
Celkem		30	30	100 %

Z tabulky 3 je patrné, že z celkového počtu 4 respondentů, kteří se v dotazníkovém šetření přiřadili do LGBT komunity, souhlasí s možností uzavření manželství pro LGBT jedince plný počet 4 respondentů (100 %).

Položka 6

Souhlasíte s výchovou dětí v LGBT rodině?

Graf 6: Souhlasíte s výchovou dětí v LGBT rodině?

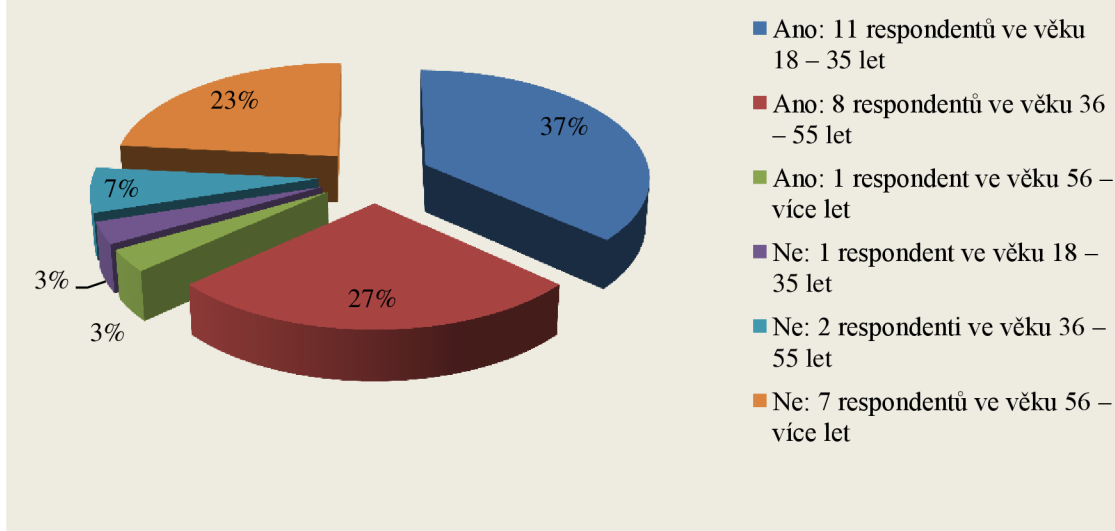
V položce 6 jsme zjišťovali, zda dotazovaní respondenti souhlasí s výchovou dětí v LGBT rodinách. Z grafu 6 můžeme vidět, že z celkového počtu 30 respondentů souhlasí 20 respondentů (67 %) a naopak 10 respondentů (33 %) s takovou výchovou nesouhlasí. V tabulce 4 budou uvedena konkrétnější data s přihlédnutím k faktu, že část respondentů se řadí do LGBT komunity.

Tabulka 4: Souhlasíte s výchovou nezletilého dítěte v LGBT rodině?

Souhlasíte s výchovou nezletilého dítěte v LGBT rodině?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaje v procentech
Ano	Respondenti patřící do LGBT komunity	4	20	67 %
	Respondenti heterosexuální orientace	16		
Ne	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	10	33 %
	Respondenti heterosexuální orientace	10		
Celkem		30	30	100 %

V tabulce 4 vidíme, že z celkového počtu 4 respondentů, kteří se v dotazníkovém šetření přiřadili do LGBT komunity, souhlasí s výchovou nezletilého dítěte v homoparentální rodině naprostá většina, tedy 4 respondenti (100 %).

Souhlas s výchovou dítěte v LGBT rodině – dle věku respondentů

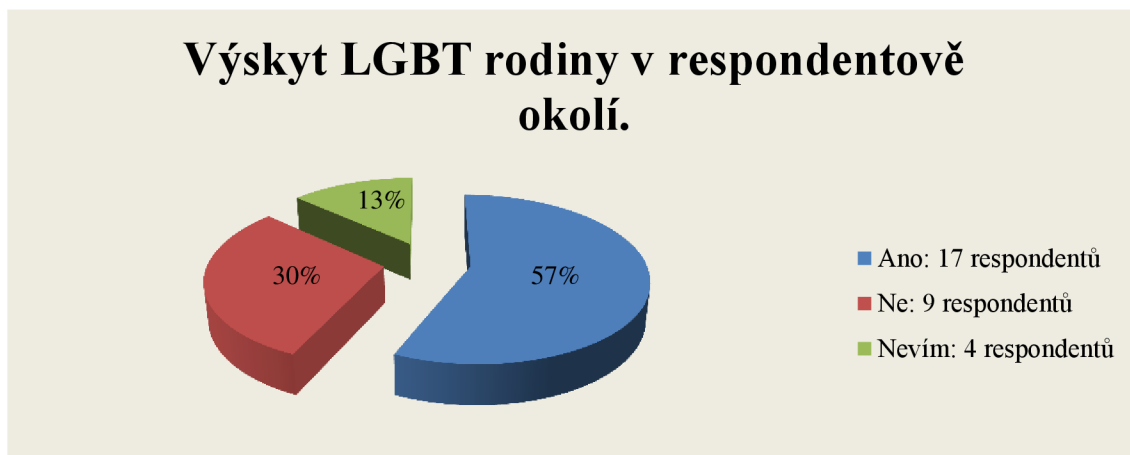

Graf 7: Souhlas s výchovou dítěte v LGBT rodině – dle věku respondentů.

Graf 7 poskytuje konkrétnější vyjádření jednotlivých odpovědí respondentů vzhledem k věku dotazovaných respondentů. Z grafu 7 je patrné, že na položku „Souhlasíte s výchovou dětí v LGBT rodině?“ odpovědělo „ano“ 11 respondentů ve věkové kategorii 18 – 35 let (37 %), dále 8 respondentů ve věkové kategorii 36 – 55 let (27 %) zvolilo také odpověď „ano“ a ve věkové kategorii 56 – více let se jednalo o 1 respondenta (3 %). V případě zvolené odpovědi „ne“ se jednalo o 1 respondenta (3 %) ve věkové kategorii 18 – 35 let, dále možnost „ne“ využili ve věkové kategorii 36 – 55 let 2 respondenti (7 %) a 7 respondentů (23 %) ve věkové kategorii 56 – více let.

Položka 7

Vyskytuje se ve Vašem okolí LGBT rodina, která vychovává nezletilé dítě?

Graf 8: Výskyt LGBT rodiny v respondentově okolí.

V této položce jsme zjišťovali, zda se v okolí dotazovaných respondentů vyskytuje LGBT rodina, která vychovává dítě. Respondenti měli na výběr ze tří odpovědí. Z grafu 8 je patrné, že odpověď „ano“ zvolilo 17 respondentů (57 %), „ne“ odpovědělo celkem 9 respondentů (30 %) z celkově dotazovaných a „nevím“ uvedli 4 respondenti (13 %). Rozdělení odpovědí dle zjištěných dat z dotazníkového šetření, týkajících se rozdělení respondentů na heterosexuální a respondentů patřících do LGBT komunity, poskytuje tabulka 5, viz níže.

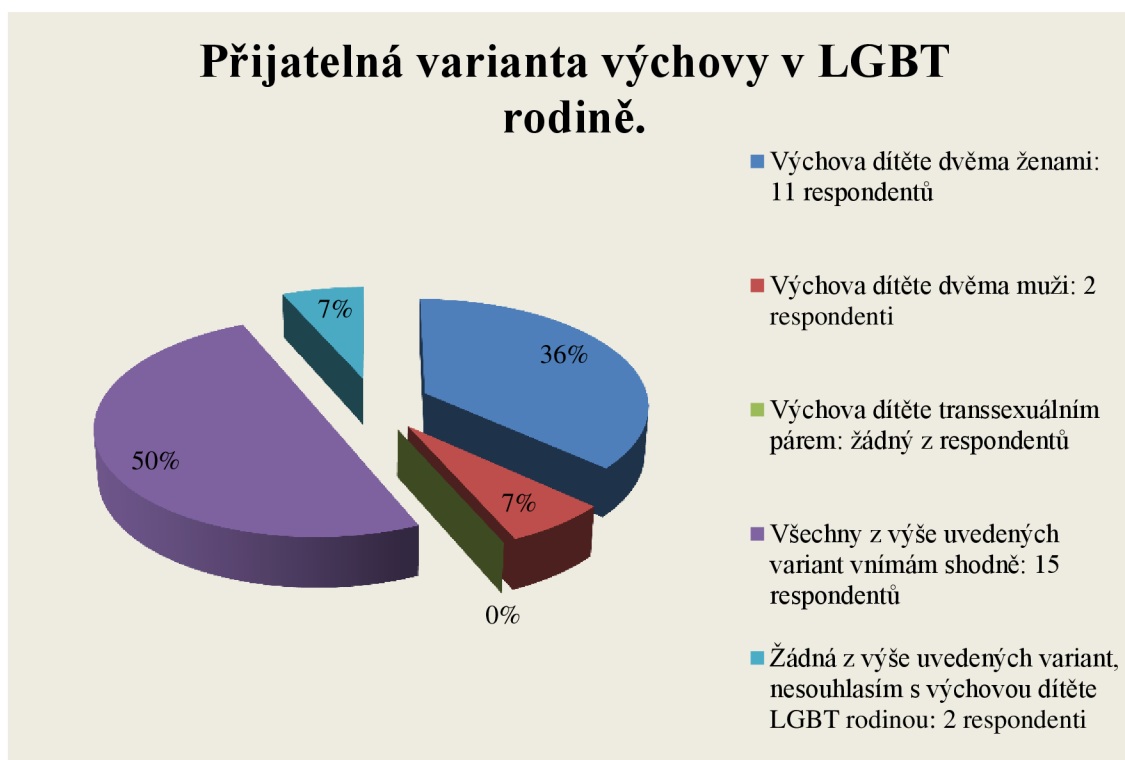
Tabulka 5: LGBT rodina ve Vašem okolí, která vychovává nezletilé dítě.

Vyskytuje se ve Vašem okolí LGBT rodiny, která vychovává nezletilé dítě?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaje v procentech
Ano	Respondenti patřící do LGBT komunity	4	17	57 %
	Respondenti heterosexuální orientace	13		
Ne	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	9	30 %
	Respondenti heterosexuální orientace	9		
Nevím	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	4	13 %
	Respondenti heterosexuální orientace	4		
Celkem		30	30	100 %

Z tabulky 5 je patrné, že z celkového počtu 4 respondentů, kteří se v dotazníkovém šetření přiřadili do LGBT komunity se u všech 4 respondentů vyskytuje v okolí LGBT rodina, která vychovává nezletilé dítě.

Položka 8

Při představě výchovy nezletilého dítěte LGBT rodinou by pro Vás bylo přijatelnější?

Graf 9: Přijatelná varianta výchovy v LGBT rodině.

V této položce, která se zaměřuje na nejpřijatelnější variantu výchovy dítěte v LGBT rodině, měli respondenti na výběr z pěti odpovědí. Výchova dítěte dvěma ženami, výchova dítěte dvěma muži, výchova dítěte transsexuálním párem, všechny z výše uvedených variant vnímám shodně, žádná z výše uvedených variant, nesouhlasím s výchovou dítěte LGBT rodinou. „Výchovu dítěte dvěma ženami“ označilo za nejpřijatelnější 11 respondentů (36 %), variantu „výchovy dvěma muži“ uvedli za přijatelnou 2 respondenti (7 %), naopak možnost „výchovy transsexuální párem“ neoznačil žádný z respondentů (0 %), odpověď „všechny z výše uvedených variant vnímám shodně“ označilo celkem 15 respondentů (50%) z celkového počtu 30 respondentů a poslední možnou odpověď „žádná z výše uvedených variant, nesouhlasím s výchovou v LGBT rodině“ uvedli 2 respondenti (7 %).

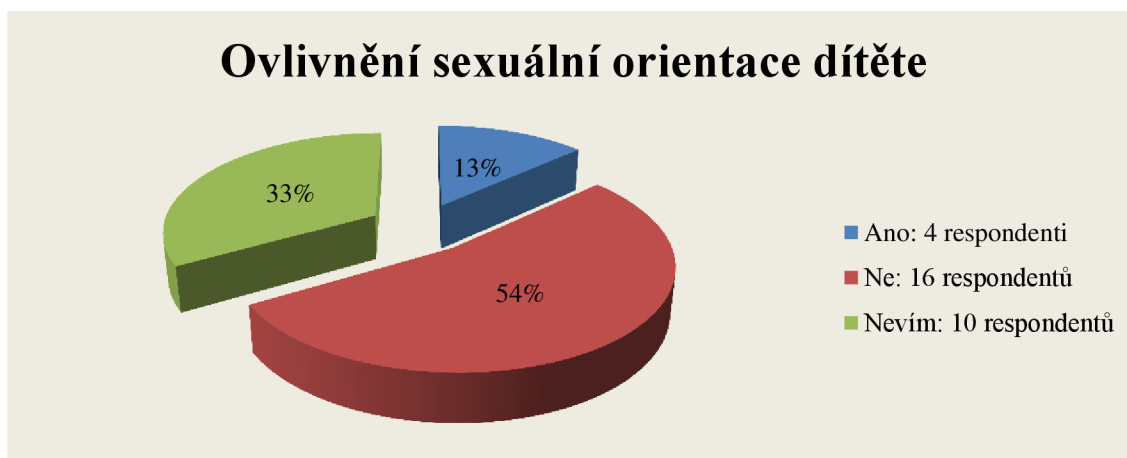
Tabulka 6: *Výchova v LGBT rodině – přijatelná varianta.*

Při představě výchovy nezletilého dítěte LGBT rodinou by pro Vás bylo přijatelnější?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaje v procentech
Výchova dvěma ženami	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	11	36 %
	Respondenti heterosexuální orientace	11		
Výchova dvěma muži	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	2	7 %
	Respondenti heterosexuální orientace	2		
Výchova transsexuálním párem	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	0	0 %
	Respondenti heterosexuální orientace	0		
Všechny z výše uvedených variant vnímám shodně	Respondenti patřící do LGBT komunity	4	15	50 %
	Respondenti heterosexuální orientace	11		
Žádná z výše uvedených variant, nesouhlasím s výchovou dítěte LGBT rodinou	Respondenti patřící do LGBT komunity	0	2	7 %
	Respondenti heterosexuální orientace	2		
Celkem		30	30	100 %

Jak je patrné z tabulky 6, 4 respondenti (100 %) patřící do LGBT komunity, uvádí, že při představě výchovy nezletilého jedince homoparentální rodinou vnímají veškeré varianty shodně.

Položka 9

Myslíte si, že výchova nezletilého dítěte v LGBT rodině, může ovlivnit jeho sexuální orientaci?

Graf 10: Ovlivnění sexuální orientace dítěte.

V této položce, která je zaměřena na možnost ovlivnění sexuální orientace dítěte v případě výchovy v LGBT rodině, jsme zjišťovali názor respondentů. Respondenti měli na výběr ze tří odpovědí: ano, ne a nevím. Odpověď „ano“ zvolili celkem 4 respondenti (13 %), odpověď „ne“ byla uvedena 16 respondenty (54 %) a v posledním případě „nevím“ tuto odpověď zvolilo 10 respondentů (33 %) z celkového počtu 30 respondentů.

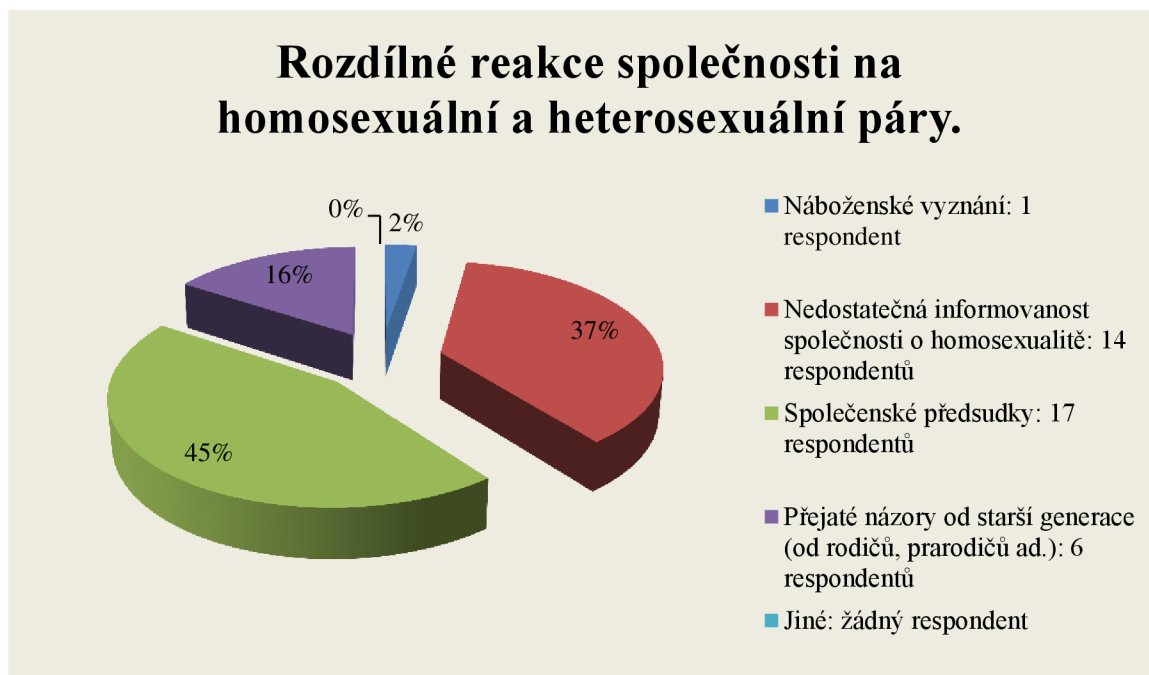
Tabulka 7: *Výchova nezletilého v LGBT rodině = možné ovlivnění sexuální orientace?*

Myslíte si, že výchova nezletilého dítěte v LGBT rodině, může ovlivnit jeho sexuální orientaci?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaje v procentech
Ano	Respondenti patřící do LBGT komunity	0	4	13 %
	Respondenti heterosexuální orientace	4		
Ne	Respondenti patřící do LBGT komunity	3	16	54 %
	Respondenti heterosexuální orientace	13		
Nevím	Respondenti patřící do LBGT komunity	1	10	33 %
	Respondenti heterosexuální orientace	9		
Celkem		30	30	100 %

V této položce zaměřené na možné ovlivnění sexuální orientace dítěte, které žije v homoparentální rodině, měli respondenti na výběr ze tří možností. Ano, ne a nevím. Tabulka 7 konkrétněji zobrazuje odpovědi na tuto položku respondenty z LGBT komunity. Možnost „ano“ nebyla vybrána žádným z respondentů patřících do LGBT komunity, odpověď „ne“ zvolili 3 respondenti (75 %) a možnost „nevím“ byla zvolena 1 respondentem (25 %) z řad LGBT komunity.

Položka 10

Společnost rozdílně reaguje na heterosexuální páry a homosexuální páry, jak v oblasti výchovy nezletilého dítěte, tak ve společném soužití. Proč myslíte, že je tomu tak?

Graf 11: Rozdílné reakce společnosti na homosexuální a heterosexuální páry.

Další položka dotazníkového šetření zjišťovala (viz graf 11) názor respondentů na rozdílné reakce společnosti v případě homosexuálních a heterosexuálních párů v oblasti výchovy dětí i v rámci společného soužití. Respondenti měli na výběr z pěti odpovědí, z nichž u jedné bylo umožněno napsat vlastní názor na tuto položku dotazníku. Bylo také umožněno označit více odpovědí (viz tabulka 8). Nabídnuté odpovědi byly formulovány takto: náboženské vyznání, nedostatečná informovanost společnosti o homosexualitě, společenské předsudky, přejaté názory od starší generace (od rodičů, prarodičů ad.) a jiné. Na grafu 11 je možné vidět, že respondenti nejčastěji vnímají jako důvod rozdílných reakcí společnosti na homosexuální páry oproti párům heterosexuálním „společenské předsudky“. Tuto odpověď zvolilo 17 respondentů (45 %). Další nejčastěji volenou odpovědí je „nedostatečná informovanost“ 14 respondentů (37 %), dále pak „přejaté názory od starší generace“, tuto možnost zvolilo 6 respondentů (16 %). Nejméně volenými odpověďmi jsou

„náboženské vyznání“ tato možnost byla zvolena 1 respondentem (2 %), možnost odpovědi „jiné“ nebyla využita žádným respondentem.

Tabulka 8: Rozdílné reakce společnosti na homosexuální a heterosexuální páry.

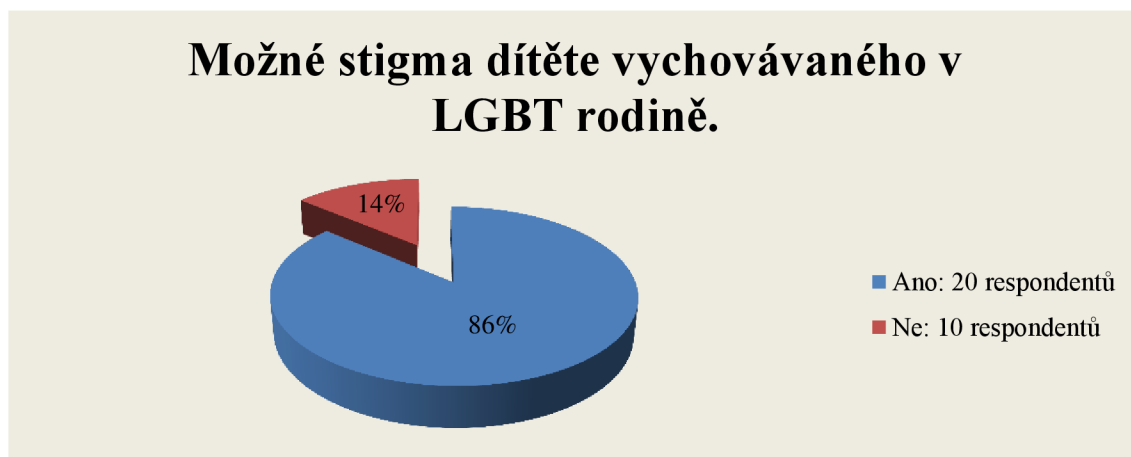
Společnost rozdílně reaguje na heterosexuální páry a homosexuální páry, jak v oblasti výchovy nezletilého dítěte, tak ve společném soužití. Proč myslíte, že je tomu tak?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaj v procentech
náboženské vyznání	Respondenti patřící do LBGT komunity	0	1	2 %
	Respondenti heterosexuální orientace	1		
nedostatečná informovanost společnosti o homosexualitě	Respondenti patřící do LBGT komunity	4	14	37 %
	Respondenti heterosexuální orientace	10		
společenské předsudky	Respondenti patřící do LBGT komunity	4	17	45 %
	Respondenti heterosexuální orientace	13		
přejaté názory od starší generace (od rodičů, prarodičů ad.)	Respondenti patřící do LBGT komunity	3	6	16 %
	Respondenti heterosexuální orientace	3		
jiné	Respondenti patřící do LBGT komunity	0	0	0 %
	Respondenti heterosexuální orientace	0		
Celkem		38	38	100 %

V tabulce 8 jsou blíže rozděleny jednotlivé odpovědi respondentů na položku 10 z dotazníkového šetření – „Společnost rozdílně reaguje na heterosexuální páry

a homosexuální páry, jak v oblasti výchovy nezletilého dítěte, tak ve společném soužití. Proč myslíte, že je tomu tak?“ V tabulce 8 sledujeme odpovědi respondentů s jinou než heterosexuální orientací. Celkem 4 respondenti (100 %) z řad LGBT jedinců uvedlo jako důvod rozdílné reakce společnosti na heterosexuální a homosexuální páry „nedostatečnou informovanost“ a „společenské předsudky“. Jako další důvod odlišných reakcí většinové společnosti uvedli 3 respondenti (75 %) možnost „přejaté názory od starší generace“.

Položka 11

Domníváte se, že nezletilé dítě, které je vychovááno v LGBT rodině, může mít ve společnosti ztíženou pomyslnou startovní čáru (např. označení (stigma) - „dítě, které je vychovááno homosexuálním párem“)?

Graf 12: Možné stigma dítěte vychovávaného v LGBT rodině.

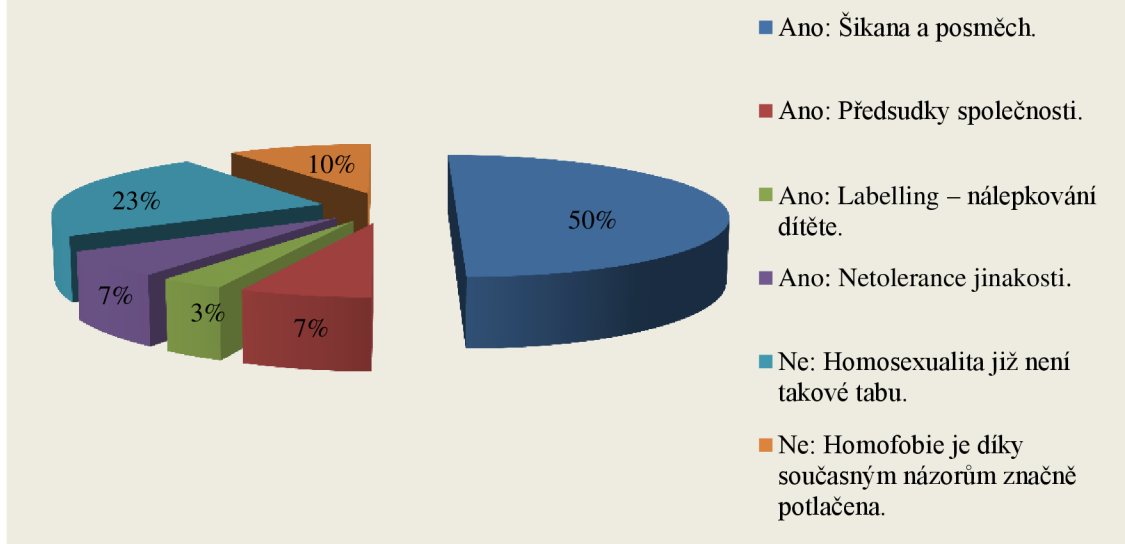
S ohledem na téma bakalářské práce nás zajímal názor respondentů na mnohdy diskutované téma týkající se možné stigmatizace dítěte, které je vychovááno v LGBT rodině. V případě této položky byly respondentům nabídnuty dvě možnosti odpovědi „ano“ a „ne“. Respondenti byli požádáni o vysvětlení své zvolené odpovědi. Detailní odpovědi budou zobrazeny v grafu 13. V tabulce 9 viz níže je uveden přehled odpovědí, které jsou rozděleny na základě sexuální orientace respondentů. Jak je patrné z grafu 12, 20 respondentů (86 %) zastává názor, že takováto výchova může být pro dítě stigmatizující. Možnost „ne“ byla zvolena 10 respondenty (14 %).

Tabulka 9: Možné stigma dítěte vychovávaného v homoparentální rodině.

Domníváte se, že nezletilé dítě, které je vychováváno v LGBT rodině, může mít ve společnosti ztíženou pomyslnou startovní čáru (např. označení (stigma) - „dítě, které je vychováváno homosexuálním párem“)?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaje v procentech
Ano	Respondenti patřící do LGBT komunity	2	20	86 %
	Respondenti heterosexuální orientace	18		
Ne	Respondenti patřící do LGBT komunity	2	10	14 %
	Respondenti heterosexuální orientace	8		
Celkem		30	30	100 %

Tabulka 9 konkrétněji poukazuje a rozděluje jednotlivé odpovědi v závislosti na sexuální orientaci respondentů. Možnost odpovědi „ano“ zvolili 2 respondenti (50 %) jiné než heterosexuální orientace. Odpověď „ne“ využil stejný počet respondentů z řad LGBT jedinců (2 respondenti = 50 %).

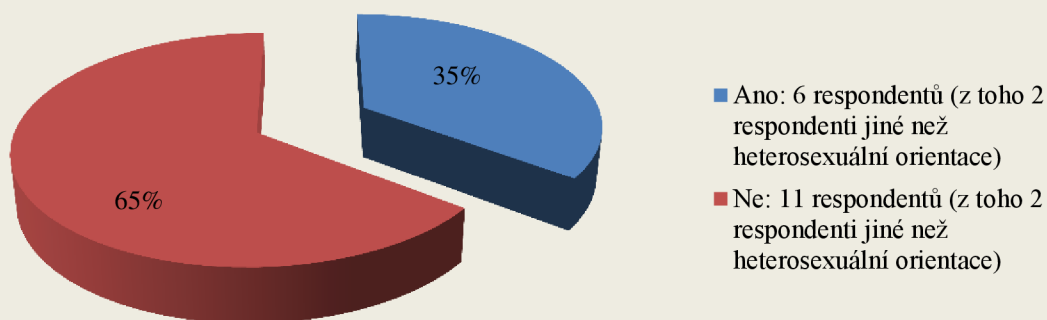
Výčet nejčastějších odpovědí v důsledku možné stigmatizace dítěte vychovávaného v homoparentální rodině.

Graf 13: Výčet nejčastějších odpovědí v důsledku možné stigmatizace dítěte vychovávaného v homoparentální rodině.

Konkrétně zpracované odpovědi na položku 11 dotazníkového šetření jsou obsaženy v grafu 13. Jedná se o nejčastější odpovědi, které uváděli jednotliví respondenti. Z grafu 13 je jasně patrné, že respondenti, kteří vybrali odpověď „ano“, vnímají jako možné stigma dítěte vychovávaného v homoparentální rodině „šikana a posměch“ (50 %), dále se jedná o možné „předsudky společnosti“ (7 %), „labelling – nálepkování“ (3 %) a jako poslední bylo respondenty uvedena „netolerance jinakosti“ (7 %). V případě volby odpovědi „ne“, respondenti zdůvodňovali svou volbu nejčastěji takto: „homosexualita již není takové tabu“ (23 %) a „homofobie je díky současným názorům potlačena“ (10 %).

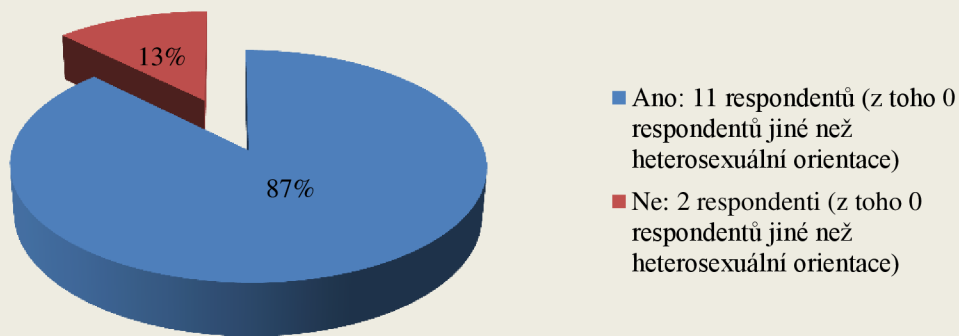
Možná stigmatizace vychovávaného jedince v LGBT rodině z pohledu respondentů s osobní zkušeností s LGBT rodinou.

Graf 14: Možná stigmatizace vychovávaného jedince v LGBT rodině z pohledu respondentů s osobní zkušeností s LGBT rodinou.

Graf 14 přibližuje pohled na možnou stigmatizaci v případě respondentů, kteří mají osobní zkušenost s homoparentální rodinou, nebo se v jejich okolí vyskytuje LGBT rodina, která se přímo podílí na výchově nezletilého jedince. Z grafu 14 je jasně patrné, že celkem 6 respondentů (35 %) s osobní zkušeností se domnívá, že výchova jedince v homoparentální rodině může být pro takto vychovávaného jedince stigmatizující. Zbýlých 11 respondentů (65 %), kteří mají osobní zkušenost s homoparentální rodinou, se domnívá, že je tato výchova pro jedince nestigmatizující.

Možná stigmatizace vychovávaného jedince v LGBT rodině z pohledu respondentů bez osobní zkušenosti s LGBT rodinou.

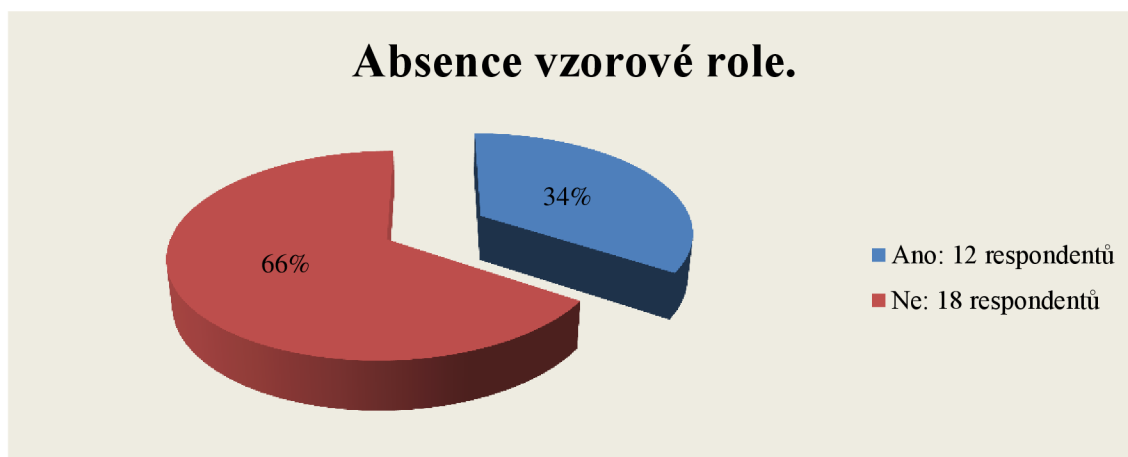

Graf 15: Možná stigmatizace vychovávaného jedince v LGBT rodině z pohledu respondentů bez osobní zkušenosti s LGBT rodinou.

Graf 15 blíže specifikuje pohled na možnou stigmatizaci v případě respondentů, kteří nemají osobní zkušenost s homoparentální rodinou, nebo o výskytu LGBT rodiny v jejich okolí nevědí. Z grafu 15 můžeme pozorovat, že celkem 11 respondentů (87 %) bez osobní zkušenosti se domnívá, že výchova jedince v homoparentální rodině může být stigmatizující. Zbylí 2 respondenti (13 %), kteří nemají osobní zkušenost se stejnopohlavní rodinou, se domnívají, že je tato výchova pro takto vychovávaného jedince nestigmatizující.

Položka 12

Domníváte se, že by mohla být výchova nezletilého dítěte v LGBT rodině neplnohodnotná z důvodu absence vzorové role?

Graf 16: Absence vzorové role.

Poslední položkou dotazníkového šetření jsme zjišťovali, zda se respondenti domnívají, že by výchova nezletilého dítěte v LGBT rodině mohla být z důvodu absence vzorové role neplnohodnotná. Odpověď „ano“ zvolilo 12 respondentů (34 %), početnější část respondentů, konkrétněji 18 respondentů (66 %), se nedomnívá, že by výchova v LGBT rodině byla neplnohodnotná z důvodu absence vzorové role. Tabulka 10 znázorňuje podrobný rozbor odpovědí v závislosti na osobní zkušenosti respondentů s výchovou ve stejnopohlavní rodině.

Tabulka 10: Absence vzorové role při výchově dítěte homoparentální rodinou (s ohledem na osobní zkušenost respondentů s homoparentální rodinou).

Domníváte se, že by mohla být výchova nezletilého dítěte v LGBT rodině neplnohodnotná z důvodu absence vzorové role?		Odpovědi	Odpovědi celkem	Údaje v procentech
Ano	Respondenti s osobní zkušeností s LGBT rodinou	0	12	34 %
	Respondenti bez osobní zkušenosti s LGBT rodinou	12		
Ne	Respondenti s osobní zkušeností s LGBT rodinou	17	18	66 %
	Respondenti bez osobní zkušenosti s LGBT rodinou	1		
Celkem		30	30	100 %

V případě položky zaměřené na možnou absenci vzorové role při výchově dítěte LGBT rodinou, vzhledem k osobní zkušenosti respondentů s tímto druhem výchovy, ne zvolil odpověď „ano“ žádný respondent z celkového počtu 17 respondentů s osobní zkušeností s LGBT rodinou. Odpověď „ne“ volilo 17 respondentů s osobní zkušeností s homoparentální rodinou. V případě respondentů bez osobní zkušenosti s LGBT rodinou vychovávající nezletilé dítě, odpovědělo 12 respondentů „ano“ z celkového počtu 13 respondentů bez osobní zkušenosti a 1 respondent zvolil odpověď „ne“.

12 Vyhodnocení výzkumných otázek

Výzkumná otázka č. 1: Projeví se větší tolerance s výchovou nezletilých dětí LGBT rodinou u heterosexuálních respondentů mladších 35 let než u heterosexuálních respondentů starších 56 let?

Podkladem pro ověření výzkumné otázky č. 1 byly položky dotazníkového šetření 1, 4 a 6.

Na základě zjištěných dat, která jsou uceleně znázorněna grafem 7, pozorujeme vyšší míru tolerance vůči homoparentálním rodinám u respondentů ve věkové kategorii 18 – 35 let (z celkového počtu 20 respondentů, kteří projevili souhlas s výchovou dětí v LGBT rodinách se jednalo o 11 respondentů věkové kategorie 18 – 35 let). Naproti tomu projevovaný souhlas respondentů ve věkové kategorii 56 – více let je citelně nižší (pouze 1 respondent v dané věkové kategorii souhlasí s výchovou dětí v LGBT rodinách).

Můžeme tedy říci, že vyšší míra tolerance a souhlasný postoj k homoparentálním rodinám zaujímají věkově mladší respondenti. Lze se domnívat, že je tento fakt zapříčiněn postoji mladších generací, pro které již není pojem LGBT natolik tabuizovaným a perzekuovaným tématem, jako tomu v době dospívání bylo u jedinců ve věkové kategorii 56 – více let.

Výzkumná otázka č. 2: Budou respondenti s osobní zkušeností s LGBT rodinou vychovávající nezletilé dítě spíše vnímat tuto výchovu jako plnohodnotnou a nestigmatizující oproti respondentům bez této osobní zkušenosti?

Podkladem pro ověření výzkumné otázky č. 2 byly položky dotazníkového šetření 7, 11 a 12.

Data průzkumného šetření pro zodpovězení výzkumné otázky č. 2 pochází z položek 7, 11 a 12 dotazníkového šetření. Výsledky průzkumného šetření, které jsou patrné z grafů 14 a 15, dokazují, že respondenti, kteří mají osobní zkušenost s homoparentální rodinou, která vychovává nezletilé dítě, nespátřují tuto výchovu jako stigmatizující. Z celkového počtu 17 respondentů, kteří mají osobní zkušenost s LGBT rodinou, považuje 11 respondentů (65 %) tuto výchovu za nestigmatizující. Respondenti bez osobní zkušenosti s LGBT rodinou považují tuto formu výchovy nezletilého jedince za stigmatizující. Z celkového počtu

13 respondentů bez osobní zkušenosti s homoparentální rodinou se celkem 11 respondentů domnívá, že je výchova nezletilého jedince v LGBT rodině stigmatizující. Za nejčastější stigma považují respondenti šikanu, posměch, předsudky a labelling tzv. „nálepkování“.

Podobně tomu je i v případě absence vzorové role a plnohodnotnosti stejnopohlavní rodiny viz tabulka 10. Z průzkumného šetření je patrné, že respondenti bez osobní zkušenosti s homoparentální rodinou vnímají tuto výchovu spíše jako neplnohodnotnou. Z celkového počtu 13 respondentů bez osobní zkušenosti se 12 respondentů domnívá, že je pro nezletilého výchova ve stejnopohlavní rodině neplnohodnotná z důvodu absence vzorové role. Pouze 1 z respondentů bez osobní zkušenosti nepovažuje tento druh výchovy za neplnohodnotný. V případě respondentů s osobní zkušeností s homoparentální rodinou je situace značně odlišná. Celkový počet 17 respondentů s osobní zkušeností s LGBT rodinou považuje takovouto výchovu za plnohodnotnou v návaznosti na absenci vzorové role.

Lze tedy jasně říci, že respondenti, kteří mají osobní zkušenost s homoparentální rodinou, která vychovává nezletilé dítě, považují tuto výchovu za nestigmatizující a pro vychovávaného jedince plnohodnotnou. Respondenti bez osobní zkušenosti s homoparentální rodinou vnímají tuto situaci značně odlišně.

13 Navrhovaná opatření

V návaznosti na realizovaný průzkum je možné říci, že je problematika osob patřících do LGBT komunity a výchova jedinců v homoparentálních rodinách, stále ožehavým tématem.

Mezi první navrhovaná opatření lze zařadit **vyšší osvětu a informovanost společnosti** o LGBT komunitě. Domníváme se, že jedním z hlavních úkolů lesbických a gay rodičů je ukončení snahy o život v utajení před společností – nesnažit se „nebýt vidět“, naopak bez studu a přiměřenou mírou prezentovat běžnost homoparentální rodiny (Sloboda 2016, s. 120). Postoje a emoční naladění k LGBT komunitě by poté mohly být založeny na vzájemných a každodenních interakcích, které by nepodléhaly mediálnímu zkreslení dané věci. Vyšší viditelností homoparentálních rodin bude možné vytvořit jakousi „mapu“ mentální prezentace, která bude nezasvěceným jedincům sloužit jako ukazatel fungování homoparentální rodiny. Vývoj jedince, který vyrůstá v homoparentální rodině ani kompetence samotných rodičů nejsou nijak determinovány sexuální orientací rodičů. Jako jeden z důležitých determinantů vnímáme prostředí, které je pro nezletilého vytvářeno, dále se jedná o hodnoty a výchovné postupy, které rodiče volí. Autorka práce je přesvědčena, že stejnopohlavní rodina může nabídnout stejnou míru lásky a plnohodnotnou výchovu, jako rodina heterosexuálních partnerů (manželů).

Rovněž se domníváme, že je na místě silně podpořit **prevenci homofobní a transfobní šikany** mezi mládeží na základních a středních školách. Formou besed a diskuzí či v rámci občanské a sexuální výchovy přímo v edukačním procesu.

V návaznosti na samotnou tvorbu bakalářské práce vnímám jako další navrhované opatření **zvýšenou míru výzkumů** dané problematiky. Domníváme se, že stále existuje citelná neinformovanost z důsledku nízkého počtu výzkumů dané problematiky, které by se přímo zabíraly vnitřním fungováním homoparentálních rodin a následným životem dětí, které byly vychovávány jedinci patřícími do LGBT komunity. Ucelená data z výzkumů, které se přímo zabývají sociálním dopadem a psychickým vývojem jedince, který je vychováván v homoparentální rodině, je možné nalézt pouze v zahraničních spisech. Jako nedílnou součást vnímáme i předávání si informací a zkušeností napříč státy v dané problematice.

Autorka práce předpokládá přímou spojitost podpory politických stran, ve věci manželství LGBT jedinců a umožnění výchovy nezletilého jedince, se zvýšeným množstvím výzkumů homoparentality. V návaznosti na průběh průzkumného šetření se domníváme, že dalším doporučením pro budoucí průzkum by bylo vhodné a žádoucí, **zvýšit počet respondentů** nejméně na počet 90. Názor autorky bakalářské práce je, že žijeme, vyrůstáme a formujeme se v moderní demokratické společnosti, která by měla být odrazem aktuálního dění a požadavků, které jsou zejména v oblasti homoparentality a manželství LGBT jedinců, nevyhnutelné.

Závěr

Bakalářská práce pojednávala o tématu výchovy, rodiny, LGBT jedinců a homoparentálních rodin. V teoretické části jsme se zabývali pojmy souvisejícími s problematikou LGBT, byly vysvětleny stěžejní pojmy a fakta související s LGBT komunitou a výchovou nezletilých jedinců v homoparentálních rodinách.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit postoj majoritní společnosti na výchovu dětí v LGBT komunitě, charakterizovat komunitu LGBT, možnosti naplnění rodičovství v současné společnosti a v neposlední řadě jsme také zjišťovali, jak se společnost staví k možné stigmatizaci jedince vychovávaného v homoparentální rodině, absenci vzorové role a zda má tato výchova vliv na sexuální orientaci dítěte.

Odbornou analýzou dostupných informačních zdrojů a za pomoci průzkumného šetření mezi respondenty bylo dosaženo cíle bakalářské práce. Celkem bylo osloveno 30 heterogenních respondentů, žijících v Ústeckém a Libereckém kraji, kteří tvořili průzkumný vzorek. Návratnost dotazníkového šetření byla 100%. Osloveni byli i respondenti z řad LGBT jedinců. Autorka bakalářské práce považovala za žádoucí zjistit postoj k výchově dětí v LGBT komunitě i z pozice jedinců patřících do jmenované komunity. Z tohoto důvodu byla část dotazníkového šetření věnována i jedincům z LGBT komunity (jednalo se o podstatně nižší počet respondentů nežli z řad heterosexuálních respondentů – celkem byli osloveni 4 respondenti patřící do LGBT komunity). Autorka práce si byla plně vědoma cíle bakalářské práce, nicméně považovala za žádoucí zprostředkovat pohled na tuto problematiku i z řad LGBT jedinců.

Data, která byla zjištěna z dotazníkového šetření, poskytla odpovědi na výše formulované výzkumné otázky. V případě první výzkumné otázky byla zjištěna vyšší míra tolerance vůči homoparentálním rodinám u respondentů ve věkové kategorii 18 – 35 let. Naproti tomu projevený souhlas respondentů ve věkové kategorii 56 – více let byl o poznání nižší. Můžeme tedy usuzovat, že vyšší míra tolerance a souhlasný postoj k homoparentálním rodinám zaujímají ve společnosti věkově mladší jedinci.

Výzkumná otázka č. 2 byla zaměřena na vnímání výchovy dítěte v homoparentální rodině v závislosti na osobní zkušenosti respondentů s LGBT rodinou. Bylo zjišťováno, zda existuje přímá spojitost s vnímáním takovéto výchovy jako stigmatizující a neplnohodnotné,

či naopak, s osobní zkušeností s homoparentální rodinou. Výsledky průzkumného šetření jasně ukazují, že respondenti s osobní zkušeností s homoparentální rodinou, která vychovává nezletilého jedince, nespatřují tuto výchovu jako stigmatizující či neplnohodnotnou. Respondenti bez osobní zkušenosti s homoparentální rodinou vnímají tuto situaci odlišně. Mezi nejčastější stigmata respondenti uváděli šikanu, posměch okolí a předsudky společnosti.

Ráda bych se domnívala, že by obsah bakalářské práce mohl být přínosným nosičem ucelených informací pro čtenáře, kteří chtějí načerpat povědomí o problematice homoparentality a aktuálním fenoménu LGBT jedinců. V neposlední řadě upřímně věřím, že se situace homoparentality a LGBT rodičovství dočká kýžených změn.

Seznam použitých zdrojů

- BEŇOVÁ, K., et al., 2007. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [online]. Praha: Úřad vlády ČR. [vid. 20. 01. 2021]. ISBN 978-80-87041-33-8. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/CZ_analyza_web.pdf
- BRZEK, A., PONĎELÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., 1992. *Třetí pohlaví?*. Praha: ScientiaMedica. ISBN 80-85526-03-4
- DISMAN, M., 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 4. vyd. Praha: Karolinum. ISBN: 978-80-246-1966-8.
- DVOŘÁKOVÁ, M., 2015. *Základní učebnice pedagogiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5039-2.
- FIFKOVÁ, H., 2008. *Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1696-1.
- GAVORA, P., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.
- GOLOMBOK, S., 2015. *Modern families: Parents and Children in New Family Forms*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-1-107-05558-2.
- GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E., HOLOUŠOVÁ, D., 1998. *Obecná pedagogika*. Olomouc: Hanex. ISBN 80-85783-20-7.
- HORÁK, J., KOLÁŘ, Z., 2004. *Obecná pedagogika*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. ISBN 80-7044-572-6.
- JANOŠOVÁ, P., 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-954-5.
- JEDLIČKA, R., 2017. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0096-5.
- JIHLAVEC, J., PALOUNOVÁ, Z., PEŠATOVÁ, I., THELENOVÁ, K., 2010. *Metodika tvorby bakalářské práce*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-636-2.
- KELNAROVÁ, J., MATĚJKOVÁ, E., 2010. *Psychologie 1. díl – pro studenty zdravotnických oborů*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN: 978-80-247-3270-1.

- LIŠKOVÁ, K., TESAŘOVÁ, J., 2002. *Ženská práva jsou lidská práva – sborník přednášek ze semináře*. In: MITLÖHNER, M. *17. Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice* [online]. 2002. Brno: Nesehnutí. ISBN 80-903228-0-8. Dostupné z: https://docplayer.cz/1931728-17-celostatni-kongres-k-sexualni-vychove-v-ceske-republice-pardubice-2009.html#show_full_text
- MALACH, J., 2004. *Teorie a metodika výchovy – informační technologie ve vzdělání*. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 80-7042-374-9.
- MLČÁK, Z., 1999. *Vybraná témata z psychologie pro učitele (psychologie školní zátěže, psychologie třídy, psychologie rodiny)*. Ostrava: Repronis. ISBN 80-86122-49-2.
- POLÁŠKOVÁ, E., 2009. *Plánovaná lesbická rodina – klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5013-6.
- PROKEŠOVÁ, M., 2003. *Dítě, radost a výchova*. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 80-7042-281-5.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., 2009. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.
- PUTNA, M., C., a kol., 2011. *Homosexualita v dějinách české kultury*. 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2000-0.
- SKARUPSKÁ, H., 2016. *Filozofie a Teorie výchovy: Studijní opora*. Praha: Hnutí R. ISBN 978-80-86798-70-7.
- SLOBODA, Z., 2016. *Dospívání, rodičovství a (homo) sexualita*. Praha: Pasparta. ISBN 978-80-88163-09-1.
- SOBOTKOVÁ, I., 2007. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-250-8.
- SPR, 2016. *Rozumíte zkratce LGBT?* In: Radiožurnál [online]. 04. 11. 2016 [vid. 15. 03. 2021]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/rozumite-zkratce-lgbt-6233948>
- ŠULOVÁ, L., 2010. *Raný psychický vývoj dítěte*. 2. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1820-3.
- VEBROVÁ, J., KRAJÍČEK, T., a kol., 2006. *Slovník cizích slov*. Praha: Plot. ISBN 80-86523-77-2.

VORLÍČEK, CH., 2000. *Úvod do pedagogiky*. Jinočany: H & H. ISBN 80-86022-79-X.

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY

(Výchova dětí v LGBT komunitě)

Dotazník

Dobrý den,

jsem studentkou katedry sociálních studií a speciální pedagogiky na Technické univerzitě v Liberci. Dotazník je součástí mé bakalářské práce na téma „Výchova dětí v LGBT komunitě“. **Pojem LGBT je označením pro lesby, gaye, bisexuály a transgender (transsexuální) osoby. V současné době mohou LGBT jedinci stvrdit svůj vztah *registrovaným partnerstvím*, které ovšem nenese stejné práva a povinnosti, jako tomu je u manželství. Registrovaní partneři mají znemožněnou možnost adopce, při uzavření partnerství nejsou přítomni svědci, nevzniká společné jmění, při úmrtí partnera nevzniká nárok na vdovský/vdovecký důchod ad.** Chtěla bych Vás požádat o spolupráci a věnování pár minut Vašeho času k jeho vyplnění. Prosím o vyplnění dotazníku dle instrukcí, které jsou obsaženy u každé z otázek. Dotazník je zcela anonymní.

Předem děkuji za Váš čas

Marie Jarábková

1. Váš věk.

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- 18-35
- 36-55
- 56- více

2. Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání.

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- základní
- střední vzdělání bez maturity (vyučen/a)
- střední vzdělání s maturitou
- vysokoškolské vzdělání

3. Vaše pohlaví.

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- žena
- muž

4. Jste jedincem patřícím do LGBT komunity?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- ano
- ne

5. Souhlasil/a byste s možností uzavření manželství LGBT jedinců, se kterou by souvisely i veškerá práva a povinnosti, které ze sňatku vyplývají (např. možnost adopce, společné jmění ad.)?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- ano
- ne
- nevím

6. Souhlasíte s výchovou dětí v LGBT rodině?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- ano
- ne

7. Vyskytuje se ve Vašem okolí LGBT rodina, která vychovává nezletilé dítě?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- ano
- ne
- nevím

8. Při představě výchovy nezletilého dítěte LGBT rodinou by pro Vás bylo přijatelnější?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- výchova dítěte dvěma ženami
- výchova dítěte dvěma muži
- výchova transsexuálním párem
- všechny z výše uvedených variant vnímám shodně
- žádná z výše uvedených variant, nesouhlasím s výchovou dítěte LGBT rodinou

9. Myslíte si, že výchova nezletilého dítěte v LGBT rodině, může ovlivnit jeho sexuální orientaci?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- ano
- ne
- nevím

10. Společnost rozdílně reaguje na heterosexuální páry a homosexuální páry, jak v oblasti výchovy nezletilého dítěte, tak ve společném soužití. Proč myslíte, že je tomu tak?

(MOŽNOST ZAKROUŽKOVAT VÍCE ODPOVĚDÍ)

(Vaše odpovědi prosím zakroužkujte, v případě zakroužkování možnosti „jiné“, prosím doplňte)

- náboženské vyznání
- nedostatečná informovanost společnosti o homosexualitě
- společenské předsudky
- přejaté názory od starší generace (od rodičů, prarodičů atd.)
- jiné

11. Domníváte se, že nezletilé dítě, které je vychováváno v LGBT rodině, může mít ve společnosti ztíženou pomyslnou startovní čáru (např. označení (stigma) - „dítě, které je vychováváno homosexuálním párem“)?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte, svoji odpověď prosím vysvětlete)

- ano.....
- ne.....

12. Domníváte se, že by mohla být výchova nezletilého dítěte v LGBT rodině neplnohodnotná z důvodu absence vzorové role?

(Vaši odpověď prosím zakroužkujte)

- ano
- ne